

శ్రీ

అంధ్రీకృతాష్టావక్రగీతః

(పూర్వగాథాన్వితము.)

ఇది

నాదెళ్ల పురుషోత్తమకవి

ప్రణీతము.

శబ్దాలక్ష్మీనృసింహశాస్త్రి గారి

శ్రీఆర్యానందముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపబడియె

మఛిలీపట్టణము

1918

వెల అర్థరూపాయ.

శ్రీధాదక్షిణామూర్తయేనమః.

అవతారిక.

- కా. శ్రీనాథాంబుజరుణరుత్నలిమభా - శేషమరశ్మిన్
 న్మానాభ్యున్నకీర్తిప్రముదితా - మానప్రభాయుక్తుడై
 కాననాగరుభక్తిరోల్పుమునుల - న్మానాభ్యులంజేయఁగాఁ
 దానీకొన్నమహాత్ములమై ధాదక్షిణామూర్తి నే. 1
- ఉ. భూమిజనులృహాపద - బాక్కుచునున్నెడఁదాఁజనించిసా
 నామగవైరివీరులయాలయమందునసింపఁబుచ్చిజ్ఞా
 నామృతవన్మీపుడమి యందమరించితిరింపఁజేయుక్తి
 రామునిభూమిజాహ్ను - రామునినామదినమ్మియుండెదన్. 2
- చ. కరములనొప్పవల్లకితు కంబునుబద్ధముగబృమెంతయో
 వరలనిజేకునంకమున - సముచేసితిదబ్బజేచ్చఁదాఁ
 గరమనురాగముప్పలిల కానముఁజేయుజగంబుమాతకే
 నెఱఁగెదనూక్తిపంక్తిస - యింపఁగఁజేయునుటంచుభక్తిలోక. 3
- కం. మరనరులేతనిఁగొల్పిన - శివేఱునిజార్థపాలి నిర్విఘ్నముగా
 మురిపెమ్మనవలదేవుని - మర్థించెదనునాదు కాశ్యపుటనకున్. 4
- ఆ. నాదుమంత్రగురులఁ బాదలైదనెడఁ - బూర్వకపులనమలబుద్ధిఁదలఁచు
 చీదరింతు నేని సీయనికుక - బండితాళికిడెద దండమలూగి. 5
- కం. వరనాదెళ్లకులీనుడ - హగోత్రజుడఁగామయా ర్యాత్మజుడం
 బురుహోత్తమాఖ్యుడనుబభువుపురవాస్తవ్యుడనుభతలివిహితుండన్. 6
- కా. మాయూరందగుతింఁగిచీన - న్నాగంబునాగేశ్వరా
 జ్ఞాయత్రంబయియుండుమలసం - ఘంబాడఁబెక్కుండువా
 రాయాశోత్సవముల్పావరుసున - న్నాహ్వనముంజేయఁగా
 శ్రేయఃక్రండటభక్తినుండిం - బ్రీతిప్రదార్థంబులన్. 7
- 1-తే. వేదనాదంబులాదవించు హి - దివ్యమహిమాధ్యలైవప త్రివతాళి
 సరసమంగళతూర్యఘో - ఘోలి. నొప్పమెప్పుదునాగేశ్వరోత్సవంబు. 8
- కం. జ్ఞానానందస్వామియే - లాగేశాభుడనుచు నెల్లరనియును
 మ్మానింప దనరుయతివరు - నికనయ్యత్సవంబు పొసఁగింపఁబడెన్. 9

- చ. విరివిగకాస్త్రముల్పదివి - వేదతదంత రహస్యధర్మము
 ల్పరుసను బోధనేయగల - ప్రాజ్ఞాఁడు బంధక విత్వైక్యైక్కడ
 నిర్వచనచేసి యున్న కవి - వీరుఁడునంచును విన్న నేను
 బృరమగుభక్తి మొక్కియతి - పాదసమీపమున నసంపగ్గ 10
- కం. ననుగనిపురుషోత్తమసి | కనువౌనామంబొసంగి - ర్యులుమున్నే
 వినితిన్ని నుగనితివ్వుడు | వినయమె భూషణముగ - వెలయుదువారా! 11
- మ. విరచింపంగని తెన్ని కబ్బములుబ - ల్వింతైనయాద్యునో
 త్తరరామాయణ మాదిగానుహితము - ల్లనువ్విడవూదులే
 పరమార్థ ప్రతిపాదకంబొకటిచె - ప్పంబూనినగాగును
 స్థిరబుద్ధిప్రచయింతువీవయనినా - చిత్తంబులొక్కదుక 12
- కం. అననేవ్యామికృష్టా | ఘనవాహిని మహిమ మ్మేగ్రంథ మొన్న
 బనిబూనియుంటిఁగాఁగనె | యనురాగఁబూమిధన దాజ్ఞ నెఱపుదుక 13
- లే. అంటిసంతోషమునబొంగ నగృహీతుఁడు | లలిఁడెలివెనద్రావక్ర గీతలకును
 బుట్టుపూర్వోత్తరముగానిఁబట్టియుపుడు | విమేటిఁగింతునోకివయనధరింపు 14

కథాప్రారంభము

- కా. శ్రీరంజిల్ల నెనఁగనాజనకధా శ్రీశుఁడు పోశీకు
 ల్పారాధ్యుఁబులు గ్రంథముల్పదివిత త్సారాఁగిండువో
 వీరుండత్త్వ మెక్కెనంకెయనఁగా లెట్లొక్కంటఁగా
 లేరఁబూన్చెడు నంతదత్త మెఱుంగఁజూగ వీలొనక 15
- చ. వినివెఱుగందియిట్టిదొక వీరిలనున్నే? వియోగయం
 గననసెప్రాజ్ఞులిట్లనిరి కానివికాస్త్రములంపుననే?
 యనునటులుండకుండినను హేతులవాక్లేటికిట్లులుం
 డుననుడువారిఁగాంచియనె దుంబతిపుట్టిట్టిపట్టనక 16
- ఉ. మిగలుబోధనేయవలె మితస్మమైనఁడొడ్డట్టుకా
 నేరమికాస్త్రపద్ధతులు నీతములాయనివిందలుం
 దీరుపునేసిగ్రంథమున నిద్దుఁడువాఁగ నెవల్లఁదా
 మేరదియొడినేయనుభ రింపనిదాగ్ధియుంపనే 17
- అ. కోపగించివారిఁ గొట్టులఁబెట్టింపెఁ | బండనంచుబజ్జలువెడల
 నెనవానినెల్ల నట్లులేయదుగుడు | సాగుఁజేయ సాలకునె 18
- చ. జనకునిపాత్రోషికము సమ్మతిపాత్ర క్షమయము

- బనివడిదూరదేశముల పండితులుంగనవచ్చుచుండ్రువా
రునునటులొటచేసలవి రుద్ధముబ్రాహ్మణదుఃఖకారియై
- వివవిసస్వదేశముల వెల్లడియయ్యె భయప్రదంబుగన్ 19
- ఆ. పండితునకుదిక్కు ప్రభుఁడొక్కఁడేచిక్కు । మట్టెఱుంగనిట్టి నట్టుకట్టి
సామిచెట్టసేయ నేముండుబ్రతిసేయ । నంగలాయ్పటొక్కఁ డరయఁదక్క. 20
- కం. కాలంబిట్టిలఁగడవఁగ । జాలింబొందంగ నైన శంకరుఁడేయా
వీలేర్పాటొనరించెఁగాఁగ । బోలుననంగలిగెనొక్కఁ పొందిక దెదనన్ 21
- ఉ. ఆపురబాహ్యదేశమున నభ్యసమీప మహీజములముం
బ్రాపుగఁగన్న పంగుఁడొక పాంథుఁడుబ్రాహ్మణవృద్ధపండితు
డే ప్రతొఱంగియున్నటుల నేగ్పడితత్తుగ శేషనిపుల
ద్రాపునఁజేరఁగాఁబిలిచి తత్ప్రభుధగ్మ మెఱుంగఁగోరగన్. 22
- చ. తెలిపిరి తేటతెల్ల ముగ దీనధరామరపండితాళికిం
గలిగినదుస్థితుల్పొపునిఁ గానకిఁకేడకొపొమ్మటొచువే
పలికిరిగానియాముసలి బ్రాహ్మణుఁడిట్లనెసాటివారిచె
ట్టులవినియెట్టులే గురుఁగ డంగుదువారిలబంధము క్రికెన్. 23
- మ. అనుకూలింపఁబ్రయత్న మెల్లగతు నా హోదాబుడిద్దిం చెడి
గొనసాగంబటునిప్పు మేయపడినం గూటంబు నావారితో
డనునాక డ్పెడి నెట్టుచూచిననువా టంబిద్దెయాఁగానియా
తనియాస్థానముఁ జేయఁబెట్టాయననే లద్దెయిమీక్షించుడున్. 24
- కం. తమరెల్ల నతనినొకపల । కమునై నిడిప్రభునిమోలఁ గనఁబఱచెదమం
చమరినయాసనువాఁనఁ । బ్రయదంబుగ నాతఁడొప్పెఁ బనియున్నడచెన్. 25
- కా. అపైశ్చక్యవిలాసియైనజనకుం డాస్థానముంజేరియు
స్తుప్తధ్వంసన కన్నకక్షణలకా తోగ్రన్థిచారింపుచో
నష్టావక్రమహామునీఁద్రుఁడటువో వైననన్నదస్యాళిని
శ్చేష్టంగాంచిరి రాజునట్టేనియెం శత్రుంబురంజల్ల గన్. 26
- నీ. ఎనిమిదివంకరి లేవొడ్డ మేనున్నఁ, గదలమెదలలేని ముదిమియున్న
అస్సురుస్సురనఁ డిస్సినచొప్పన్న, బాధపాల్పఱచెడి వ్యాధియున్న
పదములిడ గలేని పంగుతనంబున్న, వాక్పటుత్వములేని వైనమున్న
యెత్తిలేఁబడినట్టి యోర్పాటొదవియున్నఁ, జూడనసహ్యహా జూడయున్న.
- ఆ. నిగురుగప్పియున్న నిప్పకణంబట్టు । తాతిలోననున్న అన్యాయట్టు
మానిలోనిలేజ మానమునఁజోచె । జనకమనుజపతికి సాధుమతికి. 27

౯. తోడనెయ్యవృత్తి సాధ్యములతోనెదురేగుచుమానునీఁద్రుని
 న్యేకుకలబూజనీసిప్రభ వించినశంకరుడన్నభక్తిలోఁ
 గూడఁగనాదృతజేరిమది కోర్కులుతీర్చుటంచునమ్ముచో
 జూడనెటింగియిట్లనియె సంయమినర్యుఁడు రాజుతోడుతకా. 28
౧౦. ధరణీశాయిదియేమి! వ్రాహ్మణులనే దండింపఁగానూనితీ!
 వరయన్వారలు పాధివ్రాసెయ్యునని స్మర్థింపఁగాఁబూనుటే
 కొఱగానట్టిదటంచు దెల్పుటకునీ కొత్తల్పటింతేయిఁకా
 యరమేరందెవరయ్య నీదుకడఁనీ ధక్మంబుదెట్లుండెడిక? 29
౧౧. అనదిగులాందితెప్పటిలి నట్లయిరాజుచూచితోడనా
 యనృతపులబుల్కుధక్మవిధి యందునివృత్తియొనర్పమంటివ
 ట్లునుబాసరింపనేప్పడని లోపమెవ్వాలనట్లులుంచెది
 ద్వయియెడఁజేసిచూపఁగల దాక్ష్మ్యములేమియిఁ కొందులోపమా. 30
౧౨. కాదే? నా, మనియనియెడి । దాఁదెలియనిదెల్లనగును దప్పనిదిగం
 గాఁదగునే? బుధులపలకది । కాదావీర్వారునేయఁ గానకయన్నక? 31
౧౩. ఘనుడవుగాననేటికిది కానిదటంచుఁదలంచినాడని
 కనుగలహీనులందఱును గాదదికాదిగియంచుదామునే
 గనియనియెల్ల దప్పనిన గ్రంథములన్ని వివాశమైభువి
 న్మునుపరులున్న లాభియను మంజుషమైకనుపట్టునుమృతకా. 32
౧౪. ఇద్దియందకుఁ గారణ వివాదముగుట । సిరయశంబుబ్బుబొమ్మని తేటపఱపఁ
 దప్పపై రించినెలవిండియొప్పికొందుఁ । దాననసాక్షిజనకుఁదెల్పెమానివిభుఁడుగిరి 33
౧౫. తగువారల్గు రీసులుదెలుపఁద ధక్మోక్తినిక్కంబుకా
 నగునేమో; కనబడ్డయెల్ల రకుమా హత్యవ్రంబురానేర్చునే?
 తగదద్దంచునుబంధనంబులనిడ న్నగ్మంబె? రాజోత్తమా!
 నగ లేనినని? పండితాభివిధుమా నాయఁబుఁగాపాడుమా. 34
౧౬. అనవుఁడురాజుపండితుల నందఱబంధవిమోచనంబుకా
 నొనరిచిసారితోషికము లూర్పగనిచ్చితుమింపఁగోరికొం
 చనిచిమనీఁద్రుఁగన్గొనిను హత్యఁతుదట్టిదయందెడనేర్చునే?
 ఘనమగుతత్త్వచంకెయనఁ గాలిడునంత నెఱుంగనానొకా! 35
1. అనవచ్చుఁగానిదనడ । నొనగూడునెయంచునున్న దొకసంజేహం
 బననేచినిమునియనియెడి । గననీకట్లుంటకైన కారణమెదనకా. 36
- ఏడువారాగుల నీదిరావచ్చును, గులగిరుల్పూర్వంబుఁ గొట్టెరచ్చు

- చుక్కలిన్ని యటంచు లెక్కింపఁగావచ్చు, దరుపల్లములసంఖ్య నెఱుంగవచ్చు
వర్ష ధారలపై న్నవడిగణింపఁగవచ్చు, నాకాశవివరమునవయవచ్చు
ఈభూమినిమ్ము నెఱుంగఁద్రవ్యఁగవచ్చు, వాయువింతనిలెక్కవేయవచ్చు
తే. గానిపరమార్థ మెఱుంగఁ మానవునికి । సాధ్యమేయన్న లోకోక్తి సరణిబట్టి
యీవిటందువు తెలియుమీ యావివరము । తగినగురుకిమ్ములై న నేమగుచోదానః 7
- సీ. అశ్వంబునెక్కంగ నంకమందడుగిడి, యింకొంటఁగాల్వెట్టు నింతలోన
దేవపూజకువిరు త్రేబోయిచేసాచి, త్రొడిమెనుగుసుమంబు తునుచులోన
గుఱిగనివిటను శరమునుసంధించి, వెనుకకులాగియు విడుచులోన
తన్ను బిల్చిపయెట్టు సన్న నెటింగియు, కి నందులక పల్కు నంతలోన
తే. సరగునంగిన్న మూసియుఁ దెలుచులోన । వడిగజ్జోకూన్నిచిటికెనుచైచులోనఁ
దత్తవ్యమంతయుఁదెలుపంగఁ దరముకాదె? ఇద్ది తెలుపంగనున్నట్టిసుద్దియద్ది. 38
- చ. అనవినిదీనుఁడై జనకుఁ డంజలిచేసిమహాత్మ! నీవెయ్యా
పనిఁబడక క్తిమంతుఁడవు పాక్షిఁజుడవిట్లితరుల్గుచుద్ధరే?
ననుఁదరియింపఁగోయుమనన్మిమిలిపీవటులేనునమ్మనే
యనువగులెమ్మరణ్యమున నట్లొనగూడుట మేలనంగనే 39
- చ. మితపరివారముంగొనుచు మేదినినాధుఁడురమ్యహూటకా
న్వితుఁడయిసాగబల్ల పయి వెన్నటియట్టులెయించిభూసురు
ల్యతిఁగొనిపోగనట్టడవి కట్టులఁజేరిమానియాజ్ఞఁద
త్పతివనుపంగనెల్ల రుప దంపడియిండ్లకుఁ జేరిరచ్చటకా. 40
- తే. బల్ల యొక్కటిదానివై నల్ల ముతయ । అశ్వమొక్కటిచెంగట నధిపతియను
దక్కనింకేరులేనట్టి తతివిభుండు । మునికిఁబ్రణమిల్లి బోధింపువనఁగనుఁగొని. 41
- ఉ. వితివెనాదుకిమ్మడవ? లైననుదక్షిణయేమియిత్తు? నా,
నాతనుమానరాజ్యముల నారతమీవుయథేచ్ఛ నేలఁగాఁ
వ్రీతినొసంగినాఁడనని తెఱ్ఱొనుబ త్రినిబట్టిమోడిచెం
తేరులుమూసెఁగన్ను లెటఁ జేరనొమానియతందొకండ్లకాకా. 42
- కం. దినమదిలేయియునింకోక । దినమునైయియునుజరిగఁ దెలువఁడుకన్న
ల్ల నవతినిచినయట్టులై, కనవితగవిగ్రహంబు గతివట్లుండకా. 43
- అ. అందునాఁడులాయె తేఁడురాఁడాయెనే । ముందుఁగార్యమనుచు నూరనున్న
దండిమంత్రిముఖులు తామెల్లవెల్వడి । వచ్చికాంచియంద అచ్చెరువడి 44
- ను. పిలువంబల్కఁడ! కన్నులందెఱవఁడ! వెట్టందెకాలికడం!
దలఁపందే తనవారలిందఱులు నైన్యంబుతోరాకడం!

- గలదోలే. దొకా మానియంచుదలంపం గానైననూనండే! యా
కలియున్ని ద్ధురయైనలే దెలుంగుడోకాటంబీటెంతాయెనో! 45
1. అనికొనియమ్మనీశ్వరుండి. దంతకుఁ గారణమతఁడేదనుం
గనఁబడఁడేమి? పంగుఁడెయ్యోకండయెటేగనో! కానవచ్చిన
నృపవిభునిట్లుకూర్చినశ్రమంబునకెట్లుడిచేర్చి నంగదా
మనమనముల్నహించునని? మానినికోసియతండు చిక్కమిక్క 46
2. బల్లమిఁదజనకుఁ బవ్వలింపఁగఁజేసి | పన్నుపడియునిలిచి పతినిగొలిచి
యున్న ఘోటకంబు మన్ననఁదోగొని | చేరిరిల్లుమిగులఁజొంతతోడ 47
3. తన్నారీమణిముఖ్య బంధుతతియం తన్నెద్యసాహాయ్యసం
పన్నత్వంబున నెన్నియోతెఱుగుల న్నాగొచితిల్లమహా
పన్నుల్నాయుచేసినంగనులువి ప్పంబోడమాటాడఁడే
మన్న నేనిసుమంతయేగఁపపడా హా! వ్యాధియా? యిద్దినాక 48
4. అదిరోగముకాదికనా. ముదుసలిబాపండొనర్చు మోసంబనుచు
న్విదితఁజాడునతనినే | పెదకరిభటుఁడొడ్డుతెచ్చి విడిచెనటేనిక 49
5. కనుఁగొనితన్మనీంద్రుఁబలు కష్టములంబఱపంగ నెంచిన
ట్లొనరుపవై నరాజునకు నెగ్గడఁబాయడేవీనిచేతనే
పనిఁగొనిపిమ్మటందగున పాయ మొనర్తమటంచునిశ్చయం
చినకడఁకన్మదిన్నిలిపి చేసిరివిన్నపమిట్లుమానితోక 50
6. సామీ! నిన్నటిగోలె | న్నామమపరికనఁడుతినఁడు మనవులువినఁడే!
మీమాహాతృప్తమునబా | గౌమార్గ మొనర్పుచుయ్య యప్తావకా! 51
7. అనవుఁడుమానిపిల్వె;బతి యయ్యయటంచునలేచె;భోజ్యము
త్రినుమనారగించెనతి తృప్తిగ; రాజ్యము నేలికొమ్మన,
న్మృవివర! రాజ్యమెక్కడిది? మోసపడం, దనుమానరాజ్యము.
ల్ని నుఁగొనుమంటి;నీయవియ; నీపనుపాక్కఁడెనాకుదిక్కిఁగఁక, 52
8. అన నెమానితనదు మనముననుష్ఠించి | యుత్తమాధికారి పురిస్సీన,
యనుచుజనకుళిరము నందునుమాస్తముఁ | జేరుపఁగ నెరాజు తీరుపండె 53
9. అంతంబ్రళ్లించెధరా | కాంతుఁడుజ్ఞానంబుజొందు కాంక్షనుమునియా
వంతగనుత్తరమిఁబతి | వింతగుతత్త్వంబుదాన వివరింపఁగ నెక 54

అష్టావక్రగీతలు.

ప్రథమ ప్రకరణము.

ఆత్మానుభవోపదేశ వర్ణనము.

జనకః॥ శ్లో॥ కథంజ్ఞానమవాప్నోతి | కథంముక్తిర్భవిష్యతి
వైరాగ్యంచకథంప్రాప్య | మేతద్భూమిహిమమప్రభా॥

కం. జ్ఞానంబెట్లులభించును | దానెట్లులముక్తికలుగుచు దత్వైరాగ్యం
జేనెట్లులందఁగలనో | మానీంద్రా! తెల్పఁగదవె మమతలువాపకా 55

అస్తావక్రః 2 శ్లో॥ ముక్తిమిచ్ఛసిచేత్తాత | విషయాన్విషవత్త్యజ
క్షమాన్జవదయాతోష | సత్యంపీయాషవద్భజ॥

తే. దిడ్డ! నీకునుముక్తిజేఁబ్రేమమున్న | విషముమైనెంచివిడువన్ని విషయములను
సత్యమాన్జవముచుదంబుక్షమాయదయయు | భక్తిభజియింపుమపుతంబుభాతిసమ్మి

3 శ్లో॥ నపుధీన్జలంనాగ్ని | ర్నవాయుర్ద్యౌర్నవాభవాత్
ఏషాంసాక్షీణనూత్మానం | చిద్రూపంవిద్ధిముక్తయే॥

ఆ. కావునీవుభువివి గాడ్పుజలమవు | అగ్నివాకసమవు నన్నిటికిని
సాక్షివైవెలుంగు చక్కనిచిద్రూప | మీనటంచుఁదెలియు మిదియెముక్తి 57

4 శ్లో॥ యదిదేహంప్రళక్ష్మత్య | చితివిశ్రామ్యతిష్ఠసి
అధునైవసుఖశాంతో | బంధముక్తోభవిష్యసి॥

ఆ. చిత్తుమేనినుండి యెత్తియీకడనిల్చి | యూరకేమివాక యుందువేని
సరమసుఖముశాంతి బంధముక్తియునీకు | దానఁగల్గుసుమ్మి మానవేంద్ర 58

5 శ్లో॥ సత్త్వంవిప్రదికోవర్ణో | నాశ్రమీనాక్షుగోచరః
అసంగోసినిరాకారో | విశ్వసాక్షీసుఖభవ॥

ఆ. విప్రముఖ్యవర్ణ భేదమశ్రమములే | దీవగోచరుండ వింద్రియముల
కగుదసంగుడవుని రాకారుడవువిశ్వ | సాక్షివైవెసుఖముచాలఁగనుము 59

6 శ్లో॥ ధర్మాధర్మాసుఖందుఃఖం | మానసానినతేవిభో
నకర్తాసిసంభోక్తాసి | ముక్తవవాసిసర్వదా॥

ఆ. నయమనయముగుఱుము భయదదుఃఖముమాన | సికములవిన్వనిన్నుఁజెందవన్న!

కర్తవీవుకావు కావీవుభోక్తవు | నుక్తుడవెకదయ్య మూలమరయ 60

7 శ్లో॥ ఏకోద్రష్టాసిసర్వస్య । ముక్తప్రాప్తౌసిసర్వదా
అయమేవహితేబంధో । ద్రష్టారంపశ్యసీతరం॥

అ. అన్నిటినిద్రష్ట పరయనీకొక్కండ । నైయుముక్తిసంది యలరునీకు
ద్రష్టయింకొకండు తనకునంచనికొంట । బంధకంబుమిగులు బాధకంబు 61

8 శ్లో॥ అహంకరేత్యహంమాన । మహాకృష్టాహిదంసితః
నాహంకరేతివిశ్వాసాఽ । మృతంపీత్యాసుఖభవ॥

అ. కర్తనీనటించుఁ గ్రాలునహంకృతి । కాలసర్వమకట కఱచెఁగదర
కాసునుమ్మినేను గర్తనన్నమృక । మమృతమట్టుత్రావి యగుమిసుఖిని 62

9 శ్లో॥ ఏకోవిశుద్ధబోధోహ । మితినిష్ఠయవహ్నినా
ప్రజ్వాల్యాజ్ఞానగహనం । నీతశోకస్సుఖభవ॥

అ. నిర్మలండనొకఁడ నేబ్రహ్మమనినమ్మి । అట్టినమ్మకంబు నగ్నిఁజేసి
మాధ్యకాననమ్మ ముచ్చినవీతశో । కుండవగుదుసౌఖ్య ముండునీకు! 63

10 శ్లో॥ యత్రవిశ్వమిదంభాతి । కల్పితంరజ్జుసర్పనత్
ఆనందపరమానంద । స్సబోధస్త్యంసుఖంచర॥

అ. తాఁగిడుపామటంచుఁ దలఁచినట్లుగుబ్రహ్మ । మందువిశ్వమున్న యనువునెన్న
అరయనీ వెనుమ్మి యాపరమానంద । వస్తురూపమొప్పు వాఁడవనఘ! 64

11 శ్లో॥ ముక్తాభిమానీ ముక్తోహి । బద్ధోబద్ధాభిమాన్యపీ
కింవదంతీహసత్యేయం । యామతిస్సాగతిర్భవేత్॥

త. ముక్తుడను దానెయనికొన్న ముక్తుఁడెయగు ।

బద్ధుడనుదానటంచెన్న బద్ధుఁడెయగు ।

లోకసామ్యమృదీనికి లోటాదవునా? ।

మతియెదోప్పునొవానికా గతియనదియె ॥ 65

12 శ్లో॥ ఆత్మాసాక్షీవిభుఃపూర్ణ । ఏకోముక్తశ్చిదక్రియః
అసంగోనిస్సృహశ్శాంతో । భ్రమాత్సంసారవానివ॥

అ. ఆత్మపూర్ణుడొకఁడు సాక్షీవిభుండును । అక్రియుండనంగుఁ డస్పృహండు
జ్ఞానిముక్తుడింక - కాంతుండుసంసారి । పగిదినుండులేని భ్రాంతివలన 66

13 శ్లో॥ కూటస్థంబోధమద్యైత । మాత్మానంపరిభావయ
అభాసోహంభ్రమంముక్త్యా । భావంభావ్యా మథాంతరం॥

అ. బయటలోనకొదవు భాగ్గింతినాభానుండ । నేనటంచుదలంప నెన్నకుండి
అద్యయిందనాదు నాదుఁగూటఘండ । నాదుజ్ఞానినంచు నరయమయ్య 67

14శ్లో॥ దేహభిమానపాశేన । చిరంబద్ధోసిపుత్రక
బోధోహంజ్ఞానఖడ్గేన । తన్నిఃకృత్యసుఖభవ॥

అ. కట్టునదితనన్! కడుదొడ్డదేహభి । మానపాశమునను నేనెబ్బిమ్మ
మనెడిజ్ఞానఖడ్గ మనువుగఁ గైకొని । దానిఁగోసిసుఖము పూనుమింక 68

15శ్లో॥ నిస్సంగోనిష్క్రియోనిత్యం । స్వప్రకాశోనిరంజనః
అయ మేవహితేబంధ । స్వమాధిమమతిష్ఠసి॥

అ. స్వప్రకాశుడవును సంగరహితుడవు । అనిరంజనుండ వక్రియుడవు
ఇట్టినికుఁదగునె యీసమాధిస్థితి? । కాదెయిదియెబంధ కంటునీకు? 69

16శ్లో॥ త్వయావ్యాప్తమిదంవిశ్వం । త్వయిపోత్రంయథార్థతః
శుద్ధబుద్ధస్వరూప స్త్వం । మాగమఃక్షుద్రచదిత్తతాః॥

తే. జగమునీతవ్యాప్తమాః జాలవతిమః । జక్రఁగాఁజూడనీయందె సంగమందు
శుద్ధబుద్ధస్వరూపివే బద్ధుడవయి । హీనచిత్తమ్ముమానుట మానితమ్మే? 70

17 శ్లో॥ నిరపేక్షోన్ద్వికారో । నిర్భరశ్శీతలాశయః
అగాధబుద్ధిరక్షుభో । భవచిన్మాత్రవాససః॥

అ. ఏయపేక్షరేక యేవికృతియురేక । వీతభయఁడవైయు శీతలాశ
యంబగాధబుద్ధి యక్షోభముంగల్గి । యుండుజ్ఞానవాస మండవగుచు. 71

18శ్లో॥ సాకారమనృతంవిద్ధి । నిరాకారంతునిశ్చలం
ఏతత్త్వోపదేశేన । నపుర్యవసంభవః॥

అ. అనృతమయ్యతెలియ సాకారమిఁకనిరా । కారమచలమగును గడునిజంబు
ఇట్టితత్త్వసార మెఱిగిననీకును । మరలజన్మమెత్త మానునన్న! 72

19శ్లో॥ యథైవాదర్శమధ్యస్తే । రూపేంతఃపరితస్థుః
తథైవాస్మిత్ శరీరేంతః । పరితఃపరమేశ్వరః॥

అ. ముకురమర్వమందు ముద్దుగాఁబ్రతిలింబ । మలయనభిలమందు నమయనట్టు
అట్టులీశరీర మందాత్ముడొప్పెడిఁ । దగులకుండుదీని దానిజంబు. 73

20శ్లో॥ ఏకంసర్వగతంవ్యోమ । బహిరంతర్యథాఘటే
నిత్యంనిరంతరంబ్రహ్మ । సర్వభూతగణేతథా॥

అ. బయటలోననొక్క పగిదివాకాళంబు । ఘటమునందునిభిల గతమగుగద
అట్టైబ్రహ్మముందు నంతరమేలేక । నిత్యమగుచుభూత నివయమందు. 74

ద్వితీయ ప్రకరణము.

ఆత్మానుభవోల్లాసము

జనకః । శ్లో॥ అహోనిరంజనశ్శాంతో । భోధోహంప్రకృతేఃపరః
ఏతావంతమహంకాలం । మోహేనైవవిడంభితః॥

తే. అహా! ప్రకృతిః ఎరుడని రంజనుండ । నేనుకాంటుండబ్రహ్మంబనేనయైయు
మోహవశమునఁదెలియక మోసపడితిఁ । గడచెన్మర్థంబుగానింత కాలముకట 75

2 శ్లో॥ యథాప్రకాశయామ్యేకో । దేహమేనంతథాజగత్
అతోమమజగత్సర్వ । మథవానచకించన॥

అ. ఎట్లులేకరిర మేనేయలర్తునో । యట్లైజగమునెల్ల నలరనుంతుఁ
గానవాదెకాదె కలజగమంతయు । లేదటన్న నేమి లేదునున్న 76

3 శ్లో॥ సశరీరమహోవిశ్వం । పరిత్యజ్యమయాధునా
కుతశ్చిత్కేలాదేవ । పరమాత్మావిలోక్యతే॥

తే. కలశరీరముతోడజ గమ్మునెటనొ । నిలిపియెట్లోలభించునీ నేర్పుకలనఁ
గనుచునున్నాడెఁబరమాత్ముననుపమానునహానానిష్టులానంద మరయవశమే?

4 శ్లో॥ యథానతోయతోభిన్నా । స్తరంగాః ఘనబుద్బుదాః
ఆత్మనోనతథాభిన్నం । విశ్వమాత్మవినిగ్ధతం॥

అ. అలలునురుగుబుగ్గ లంబుభాగంబులై । వేఱుగానియట్టి విధముగానె
పరగువిశ్వమెల్లఁ బరమాత్మభాగంబె । భిన్నమన్నసన్న యెన్ననున్న 78

5 శ్లో॥ తంతుమాతోభివేదేవ । పటోయద్వద్విచారితః
ఆత్మతన్మాత్రమేవేదం । తద్వద్విశ్వవిరాజితం॥

అ వరుసఁగనఁగవైన వస్త్రంబులన్నియు । నూలుపోఁగకాదె యోనినరయ?

అట్టైకానిపించు నభిలజగత్తుతా । నాత్మమగునుగాకయన్యమేది? 79

6 శ్లో॥ యథేవేక్షురసేకప్రా । తేనవ్యాప్తైవశర్కరా
తథావిశ్వంమయిక్యప్తం । మయావ్యాప్తంనిరంతరం॥

అ పంచదారచెఱుకు పాలనుమున్నుండి । దానవ్యాప్తమయ్యెఁ దద్విధమున
ఆయెజగముమున్ను నాయందునాచేత । వ్యాప్తమైవెలుంగు వైకమిదియె 80

7శ్లో॥ ఆత్మజ్ఞానాజ్ఞగద్భృతి | ఆత్మజ్ఞానాన్నభాసతే
రజ్జ్వజ్ఞానాదహిర్భృతి | తద్జ్ఞానాద్భాసతేనహి

ఆ త్రాఁడెఱుంగవపుకు త్రాఁచదెఱోఁచును | ద్రాఁడెఱింగినపుకు త్రాఁచులేదు
అత్మమెఱుంగవపు డభిలజగంబొప్పు | నాత్మమెఱింగినపు డడ్డగుజగము 81

8శ్లో॥ ప్రకాశోమేనిజంరూపం | నాతిరిక్తోస్స్యహంతతః
యదాప్రకాశతేవిశ్వం | తదాహంభాసవహి॥

ఆ ఎపుడువెలుగుచుండు సేర్పాటుకలవాడ | దానిమానలేను గాననేను
జగమువెలుగునట్టి సరణిని వెనుబట్టి | తనరుచుండువాడదానిజాడ 82

9శ్లో॥ అహంవికల్పితంవిశ్వ | మజ్ఞానాన్మయిభాసతే
రూప్యంశుక్తోఘోరజ్ఞౌ | వారిసూర్యకరేయథా॥

ఆ తెలివితేమిచేతఁ దలక్రిందరెక్కనా | యందువెలుగువిశ్వ మకటవింత!
వెండిశుక్తిసీర మెండమావులఁగాము | త్రాటఁదోఁపవైనతరబడిగను 83

10శ్లో॥ మత్తోవినిర్గతంవిశ్వం | మయ్యేవలయమేష్యతి
మృదికుంభోజలేచిః | కనకేకటకంయథా॥

ఆ ఏనమన్నైన యీవిశ్వమెల్లనా | యందెలయముపొందుఁ జందమిదియె
కడవమట్టియందుఁ గటకంబుబంగరు | నందునలజలంబు నందుఁబోరె. 84

11శ్లో॥ అహంఅహంసమోమహ్యం | వినాశోయస్యనాస్తిమే
బ్రహ్మాదిస్తంబపర్యంతం | జగన్నాశేపితివ్రతః॥

తే. అహహనేనానమస్కార మల్ల నాకు | నాకురేదెట్లులైనవి నాశమెపుడు
బ్రహ్మమొదలుకొనిత్యూము వఱకునున్న | విశ్వమెల్లనశించిన వెలుగువాడ

12శ్లో॥ అహంఅహంసమోమహ్య | మేకోహందేహవాసపి
క్వచిన్నగంతానాగంతా | వ్యాప్యవిశ్వమవస్థితః॥

తే. అహహనేనానమస్కార మల్ల నాకు | ఒడలుధరియించియున్న సేనొక్కడఁగద
రాకడలుపోకడలుసేని రాకరించి | విశ్వవిశ్వంబువ్యాపించి వెలుగువాడ. 86

13శ్లో॥ అహంఅహంసమోమహ్యం | దత్తోనాస్తిహమత్సమః
అసంస్పృశ్యశరీరేణ | ఏనవిశ్వంచిరంధృతం॥

తే. అహహనేనానమస్కార మల్ల నాకు | మత్సముండుసమర్థుండు మఱికలందె?
అరయనామేనితోడనే మంటకుండి | యీజగంబెల్లడలధరి యింతుఁగాదె? 87

14శ్లో॥ అహోఅహంసమోమహ్యం । యస్యమేనాస్తికించన
అభవాయస్యమేసర్వం । యద్వాజ్ఞససగోచరం॥

తే. అహహ నేనానమస్కార మల్ల నాకు । ఇంచుకైననునాకులే దేదికూడఁ
గోరిజోనిండ్రియములకు గోచరించు । నద్దిసర్వమునాయదే యైనవాడ. 88

15శ్లో॥ జ్ఞానంజేయంతథాజ్ఞాతా । త్రితయంనాస్తి నాస్తవం
అజ్ఞానాద్భాతియత్రేదం । సోహమస్మినిరంజనః॥

తే. తెలివి తెలియంగఁదగినది తెలియువాడు । ఎన్న నీమూఁడులేటంటయేనిజంబు
తెలివేమి నేటినిది తెలియునన్న । నదినిరంజనవస్తువానట్టినేన. 89

16శ్లో॥ ద్వైతమూలమహోదాదుఃఖం । నాన్యత్తస్యస్తిభేషజం
దృశ్యమేతన్మౌనాసర్వం । ఏకోహంచిత్రసోఽమలః॥

తే. అహహ ద్వైతము! తిష్ఠానచరయదుఃఖం । కరముదానికిమందొండుకలుగదెన్నఁ
గానవచ్చునదిద్వైతఁ గల్లకల్ల । నేనయొక్కండఁజిత్రస నిర్మలండు. 90

17శ్లో॥ బోధమాత్రోహమజ్ఞానా । దుపాధిఃకల్పికోమయా
ఏవంవివృతకోనిత్యం । నిర్వికల్పేస్థితిర్మమ॥

అ. బ్రహ్మమైననేను మాయనల్లనుపాధిఁ । గలుగఁజేసియిట్లుకాంచుచుంటి
సతతమివివృత సన్నాహమమిస । నిర్వికల్పమందు నేనసింతు. 91

18శ్లో॥ సమేబంధోస్తిమోక్షోవా । భ్రాంతిశ్చాంతానిరాశ్రయా
అహోమయిథితంవిశ్వం । వస్తుతోనమయిథితం॥

తే. అహహయోజగ మెల్ల నా యందుగలదే । అరయవాస్తవమిసుమంత యైనలేదే
లేదుబంధముమోక్షము లేదునాకు । కాంతవయ్యనిరాశ్రయ భ్రాంతియెల్ల.

19శ్లో॥ సశరీరమిదంవిశ్వం । నకించిదితినిశ్చితం
శుద్ధచిన్మాత్రోఽత్యాచ । తత్కస్మిన్కల్పనాధునా॥

తే. ఈశరీరంబునీవిశ్వ మెంచిచూడ । ఒక్కరవ్యంతయునులేదు నిక్కమిద్ది
శుద్ధచిన్మాత్రమగునాశ్చ సుమ్మినేను । ఇట్టివాకేటివండును వట్టిప్పట్టి? 92

20శ్లో॥ శరీరంస్వర్గసరకౌ । బంధమోక్షౌభయంతథా
కల్పనామాత్రమేవైత । త్కించమేకార్యంచితాత్మనః॥

అ. మేనుస్వర్గ సుఖము పై ననారకభీతి । బంధమోక్షములని భ్రాంతిపడుట
ఇవియుల్ల సృష్టి కేరపడ్డవేకాని । యేజదాత్మనగుట నేలనాకు? 93

21 శ్లో॥ అహోజనసమూహేపి । నద్వైతంపశ్యతోమమ
అరణ్యమివసంవృతం । క్వరతికరవాణ్యహం॥

తే. కానరెండవస్తువుఁ గాననామ । జనసమూహంబువెలసిన ఘనపురంబు
వనమునొక్కలెఱంగయి కలులుచుండు । ఏదనెమాఘ్నంబు కెందఁగల్గఁడనెను? 95

22 శ్లో॥ నాహందేహాలానమేదేహలో । జీవోనామామహంహిచిత్
అయమేవహిమేబుధ । ఆసీద్యాజీవితేస్సప్రహః॥

అ. మేను నేనుగాదు మేనునాకునులేదు । కాదుప్రాణహూదు ఘనచిదాత్మ
జీవితేచ్ఛనాదు భవంబునందున్న । నావల ధమియె కాకికేమి? 96

23 శ్లో॥ అహోభువనకల్లోలై । ర్విచిత్రైర్ద్రాక్షముత్థితం
మయ్యనంతమహంభోధౌ । చిత్తవాతేనముద్యతే॥

అ. అంతులేనియుదధి నైననాయందును । జిత్రమనెడివాయు వెత్తివిన
అహహలోకపాళి యలలయికాన్పిరియె । జెప్పగిప్పగొప్ప చొప్పిదొప్ప 97

24 శ్లో॥ మయ్యనంతమహంభోధౌ । చిత్తవాతేప్రశామ్యతి
అభ్యాగ్యాజీవవణిజో । జగత్ప్రోతోవిసశ్వరః॥

అ. అంతులేనియుదధి నైననాయందును । జిత్రమనెడివాయువొత్తిగిలిన
భాగ్యహీనుడైన ప్రాణవణిక్కెల్లమ్ము । లోకనాకవీర లోనడంగు 98

25 శ్లో॥ మయ్యనంతమహంభోధౌ । వాశ్చర్యంజీవచయః
ఉద్యోతిఘ్నంతిభేలంతి । ప్రవిశంతిస్వభావతః॥

అ. అంతులేనియుదధి నైననాయందును । వింతగానుప్రాణ వీచికాళి
ఉద్యోతిల్లునడంగు నొప్పుగానాడును । శేరునైజముగనె తీరదెకద 99

తృతీయప్రకరణము.

ఆ తే ప ద్వారో ప దే శ ము.

అష్టాపక్రఃశ్లో॥ అవినాశినమాత్మాన । మేకంవిజ్ఞాయతేత్వతః
తవాత్మజ్ఞస్యధీరస్య । కథమర్థాజ్ఞనేరతిః॥

అ. ఒక్కఁడార్థవాళి మొందదటంచును । దత్వముననెఱిగి తత్త్వఁడవగు
ధీర! నీకునెట్లు తొరంగఁగనపట్టు । ధనముఁగూర్చునైన పనిజగానకి 100

2శ్లో॥ ఆత్మాజ్ఞానాదహూప్రీతి । ద్విషయభ్రమగోచరే
శుక్తేరజ్ఞానతోలోభో । యథారజతవిభ్రమే॥

తే. ముత్తెపుజంపు నెఱుంగని మూఢమతికి । పెండియనుభ్రాంతియందాసపెనియుండు
ఆత్మమెఱుంగనివానికి నట్టిభ్రమనె । గోచరించెడివిషయముల్కూర్చిజొనుపు 101

3శ్లో॥ విశ్వంస్ఫురతియత్రేడం । తరంగాభవసాగరే
సోహమస్మీతివిజ్ఞాయ । కిందీనభవధావసి॥

ఆ. అభియందుదరగ లట్టులీవిశ్వము । దేనఁదోచునట్టి దై నవస్తు
వేనయగుదునంచు నెఱుంగుదువేకడ । దీమపై పెలంగ నూను శీల? 101

4శ్లో॥ శ్రుత్వాపిశుద్ధచైతన్య । మాత్మానమతినుందరం
ఉపస్థేత్యంతసంసక్తో । మాలిన్యమధగచ్ఛతి॥

ఆ. తామసోహందు తగుశుద్ధచైతన్య । మనియెవినియుఁదోడ నంటియున్న
బంధనములువిడమి మాలిన్యముంబొందుఁ । బోలఁతిచెలిమిమెలఁగు బలిమివలన.

5శ్లో॥ సర్వభూతేషుచాత్మానం । సర్వభూతానిచాత్మాని
మునేర్జ్ఞానతత్సర్వం । మమత్వమనువర్తతే॥

ఆ. తామసర్వభూత తతియందునున్నట్టు । లవ్వియుఁడనయందు నమరునట్టు
ఎఱుంగునట్టిమునిక దేమియొక్కవ్యమో । మమతవర్తనమున నమరియుండు. 104

6శ్లో॥ ఆస్థితఃపరమాద్వైతం । మోక్షార్థేపివ్యవస్థితః
ఆశ్చర్యంకామవశేగో । వికలః కేలిశిక్షయా॥

తే. అసలుతాఁబరమాద్వైత చునుసరించు । మోక్షపదవిసపేక్షించి ముచ్చటించు
అచ్చెరువుగాఁగఁగావుపు మచ్చునఁబడి । సమయవికలతఁకేలిశి క్షులకులొఁగి.

7శ్లో॥ ఉద్భూతంజ్ఞానదుర్నిత్ర । మవధార్యాతిదుర్బలః
ఆశ్చర్యంకామమాకాంతే । త్కాలమంతమనుశ్రితః॥

ఆ. జ్ఞానవైరియగుచుఁ గలిగినకామంబుఁ । దెలిసికొనియుఁడగిన బలిమిలేమిఁ
గాలగతినిబడియుఁ గాంతించిదానినే । యనుసరించుమనుజుఁడచ్చెరువుగ. 106

8శ్లో॥ ఇహముత్రవిరక్తస్య । నిత్యానిత్యవివేకినః
ఆశ్చర్యంమోక్షకామస్య । మోక్షోదేవవిభీషికా॥

తే. విహికామస్మిక్కునుఖంబు లాసపడక । ఆత్మజగమునెఱిగిన యల్లజ్ఞాని
కమరుఁగోరికముక్తికేమచ్చెరువుకొ! దానికై యేభయంబిఁకా తనిశిడనరు, 107

9శ్లో॥ ధీరస్తుభోజ్యమానోపి । పీడ్యమానోపిసర్వదా
అత్మానం కేవలంపశ్య । స్మతుష్యతిసకుప్యతి॥

అ. భోగియైనఁగాని శోగియైననుగాని । ధీరుఁడెల్లయెడలఁ దీరుపంది
అచలదృష్టితోడ నాత్మసుదనుగను । ముదములేదుకోప మొదనఁబోదు. 108

10శ్లో॥ చేష్టమానంశరీరంస్వః । పశ్యత్యన్యశరీరవత్
సంస్తవేచాపినిందామూం । కథంతుభ్యేన్యహాశయః॥

అ. పనులొప్పుచుండు తనశరీరంబుఁదా । నన్యదేహమట్లు లరయుజ్ఞాని
మృతికి మెప్పునోపి యతినిందకొందుడె । దిట్టకట్టిపట్టు పుట్టదెట్ట? 109

11శ్లో॥ మాయామాత్రమిదంవిశ్వం । పశ్యన్విగతకౌతుకః
అపిసన్నిహితేమృత్యౌ । కథంత్రస్యతిధీరధీః॥

అ. ఈజగముహుశక్తి యేమిలేనిదయని । ఉత్సహింపకకను చుండునతఁడు
అల్లమరణకాల మానన్న మైనను । దలఁకఁడుఁలకఁడలరు బలమువలన. 110

12శ్లో॥ నిస్సృప్తహంమానసంయస్య । నైరాశ్యేపిమహాత్మనః
తన్మాతృజ్ఞానతృప్తస్య । తులనాకేనజాయతే॥

అ. ఏమహాత్ముఁడెడఁద నెసఁగడుమాత్ముం । గూడ దలఁపఁగోరఁ జూడఁడట్టి
దిగ్మమైనజ్ఞాన తృప్తికలనికి । నేనినై నమాన మూననానె. 111

13శ్లో॥ స్వభావాదేవజానానో । దృశ్యమేతన్నకించన
ఇవంగాప్యమిదంత్యాజ్యం । సకింపశ్యతిధీరధీః॥

అ. కానవచ్చువట్టి యీనిఖిలజగంబు । నై జముగనెలేని యోజనమ్ము
జ్ఞానియేలయిది కావలెవదిది । యంచుచనమునందు నానఁజెందు? 112

14శ్లో॥ అంతస్త్వక్తకపాయస్య । నిర్ద్వంద్వస్యనిరాశిషః
యదృచ్ఛయాగతోభోగో । నదుఃఖాయనతుష్టయో॥

అ. విదువఁబడినరాగ వికృతియునద్వంద్వ । భావమానలేమి పరగుజ్ఞాని
కనుభవింపనైన వదియిదిపొత్తింప । లేదుదుఃఖమట్లే లేదుసుఖము. 113

చతుర్థ ప్రకరణము.

శిష్యప్రోక్తాను భవోల్లాసము.

15శ్లో॥ హంతాత్మజ్ఞస్యధీరస్య । ఫేలతోభోగలీలయా
నహిసంసారవాహికై । రూఢైస్సహసమానతా॥

అ. భోగలీలనాడు పొందికకలధీర । వరుసకాత్యవేది కరయదీటు

సారమేమిలేని సంసారమునుమోయఁ । గూడుమాధుతోడఁగదురు నెకట? 114
2శ్లో॥ యత్పదంప్రేప్సవోదీనా । శృక్వాద్యాస్సర్వదేవతాః

అపాపాత్రస్థితోయోగీ । నహర్ముపగచ్ఛతీ॥

అ. దీనులింద్రముఖ్య దేవతలుంగూడ । నేపదంబునంద నిచ్చుగితో

అపదంబునందె యాగడియోగికి । హర్ష మింతలేదె! యారమిత! 115

3శ్లో॥ తద్ధస్యపుణ్యపాపాభ్యాం । స్పర్శోహ్యంతర్నజాయతే
సహ్యకాశిస్యధూమేన । దృశ్యమానాపిసంగతిః॥

అ. పొగసభంబునందు నగపడునంతట । గానియద్దియిద్ది కలియదటలె

పుణ్యపాపములను బొసరించుడత్వజ్ఞఁ । డల్లవానిఫలము నందఁడెందు. 116

4శ్లో॥ ఆత్మైవేదంజగత్సర్వం । జ్ఞాతంవనమహాత్మనా
యదృచ్ఛయావర్తమానం । తస్మిషేద్ధుంతుమేతకః॥

అ. ఏమహాత్ముఁడాత్మ యేవిశ్వమంతయు । ననుమఁడెలియునతఁడు పనులొనర్ప

విధినిషేధములను వివరింపఁబూనఁగా । నెవ్వఁడై ననుండు నేజగాన? 117

5శ్లో॥ ఆబ్రహ్మస్తంబపర్యంతే । భూతగామీ చతుర్విధే
విజ్ఞస్యైవహిసామర్థ్య । మిచ్ఛానిచ్ఛావివర్జనే॥

తే. బ్రహ్మమొదలుపిటిలిక వలకునున్న । నలువిధంబులజంతువు ల్కలవిలఁగద

ప్రీతిసప్రీతివిడనగు నీతముండు । శక్తితత్వజ్ఞఁడొకనికే చాలఁగలదు. 118

6శ్లో॥ ఆత్మానమద్వయంశ్చి । జ్ఞానాతిజగదీశ్వరం
యద్వేత్తితత్సకురుతే । నభయంతస్యకుత్రచిత్॥

తే. ఆత్మనేనద్వయుఁడొక దధిపుఁడననియేమహాత్ముఁడెఱుఁగునోవాఁడేదితెలియు

నద్దియెల్ల నొనర్చుడి నతనికచట । నించుకంటైన భయములేదెంచిచూడ. 119

పంచమప్రకరణము.

ఆచార్యోక్తలయ చతుష్టయము.

1శ్లో॥ సతేసంగోస్తికేనాపి । కింశుద్ధస్యక్తుమిచ్ఛసి
సంఘాతవిలయంకుర్వ । స్నేహమేవలయంవ్రజ॥

అ. నిర్మలుఁడవునీవు నీకుఁగూటమేలేదె । దేనితోడఁగూడ! దేనివిడుతు?

కలుగ్నహేదులన్ని కల్లలుగానమ్ము । వయినమిదియెయనుచు లయముపొందు. 120

2 శ్లో॥ ఉచేతిభవోవిశ్వం । వార్ధిధేరివబుద్బుదః

ఇతిజ్ఞాంతైవకమాత్మాన । మేవమేవలయంవజ॥

ఆ. బుగ్గులుదధియందుఁ బుట్టెడినీతినీ । యందుఁబుట్టువిశ్వ మరయినీవు

ఒకఁడవచ్చిదాత్మవోప్పుదు వెఱుంగవే । వయినమిదియెయనుచు లయముపొందు.

3 శ్లో॥ ప్రత్యక్షమవ్యవస్థత్యా । ద్విశ్వానాస్త్యమలేత్వయి

రజ్జుసర్పఇవన్యక్త । మేవమేవలయంవజ॥

ఆ. ఉన్నయట్టులున్న సున్నజగంబునీ । వనెడియమలకస్తు వందుదోచు ,

త్రాఁటఁబానుతోచు తరబడియేకడ । వయినమిదియెయనుచు లయముపొందు

4 శ్లో॥ సమదుఃఖసుఖఃపూర్ణ । ఆశానైరాశ్యయోస్సమః

సమజీవితమృత్యుస్స । స్మేపమేవలయంవజ॥

ఆ. సౌఖ్యదుఃఖములను జావునబ్రదుకున । నాశయందునికని రాశయందు

సమతయొప్పునట్టి సంపూర్ణఁడవేకదా । వయినమిదియెయనుచు లయముపొందు.

షష్ఠ ప్రకరణము.

శిష్యోక్తము త్తర చతుష్కము.

1 శ్లో॥ ఆకాశవదనంహోహం ; ఘటవత్ప్రాకృతంజగత్

ఇతిజ్ఞానంతఛైతన్య । నత్యాగోనగ్రహాలయః॥

ఆ. ప్రకృతిజగముమట్టి బానవంటిదియేనా । అంతులేనిన్యోమ మట్టులుందు ।

ఇట్టిజ్ఞానమొక్కఁడేపడలయమగుఁ । గాదుమాననూనఁ గాదులయము. 124

2 శ్లో॥ మహోదధిరివాహంస । ప్రపంచోపేచినన్నిభః

ఇతిజ్ఞానంతఛైతన్య । నత్యాగోనగ్రహాలయః॥

ఆ. జగముకెరడులట్టు లగవడుఁగదనేనా । అల్లమేటివార్ధి నగుదుఁగాదె?

ఇట్టిజ్ఞానమొక్కఁడేపడలయమగుఁ । గాదుమాననూనఁ గాదులయము. 125

3 శ్లో॥ అహంసశక్తిసుకాశో । రూప్యవద్ద్విశ్వకల్పనా

ఇతిజ్ఞానంతఛైతన్య । నత్యాగోనగ్రహాలయః॥

ఆ. జగముసృష్టివెండి సామ్యమాఁగదనేనా । చెలఁగును త్రియముల చిప్పనగుదు

ఇట్టిజ్ఞానమొక్కఁడేపడలయమగుఁ । గాదుమాననూనఁ గాదులయము. 126

4 శ్లో॥ అహంవాసర్వభూతేషు । సర్వభూతాన్యథోమయి

ఇతిజ్ఞానంతఛైతన్య । నత్యాగోనగ్రహాలయః॥

అ. పాయకుండుభూత పాలినాయకుడే । నభిలభూతనితతి నలరువాడే
ఇట్టిజ్ఞానమొక్కడే దేవదలయమగుచు । గాదుమానమాగఁగాదులయము. 127

సప్తమ ప్రకరణము.

అనుభవపంచకము.

1శ్లో॥ మయ్యనంతమహంభోధా । విశ్వపోతఇత స్తతః
భ్రమతిస్వాంతవాజేన । నమమాస్త్వసహిచ్ఛతా॥

అ. అంతులేనివార్ధి నైననాయకుడు । చిత్తమనెడిగాలి చేతకోచి
ఈజగంబునాన యట్టుట్టుతిరుగంగ । సరణిఁగాంచునాక సహ్యమే? 128

2శ్లో॥ మయ్యనంతమహంభోధా । జగద్వీచిస్వభావతః
ఉదేతువాస్తమాయాతు । నమేన్మద్ధిర్నచక్షుః॥

అ. అంతులేనివార్ధి నైననాయకుడల । యట్టునైజముగనె పుట్టుజగము
కలుగుచుండవచ్చుఁ బోలియగవచ్చును । లేదుపెంపునాకు లేదుతెంపు. 129

3శ్లో॥ మయ్యనంతమహంభోధా । విశ్వంనామవికల్పనా
అతిశాంతోనిరాకార । ఏతదేవాహమాస్థితః॥

అ. అంతులేనివార్ధి నైననాయకుడు । వింతస్పష్టికాడ విశ్వమెల్ల
మిగులకాంతితోడఁ దగునిరాకారుడ । అసలునేననంగ నగుదునింతె. 130

4శ్లో॥ నాత్మాభావేషునోభావ । స్తత్త్వానంతేనిరంజనే
ఇత్యసక్తోఽస్పృహశ్శాంత । ఏతదేవాహమాస్థితః॥

అ. అల్లమేనులందు నాత్మలేదవిలేవ । నంతమానిరంజ నాత్మయందు
సక్తిస్పృహయులేక కాంతమేకలవాడ । అసలునేననంగ నగుదునింతె. 131

5శ్లో॥ అహంబాచిన్మాత్రమేవాహ । మింద్రజాలోపమంజగత్
అహోమనుకథంకుత్ర । హేయోపదేయకల్పనా॥

అ. అహంబాగఁడికంటిదీ యభిలజగము । ఏనహేయన్నజహృప మేయిఁకేమి
అట్టియెడనాకు నెట్టెడఁబుట్టునరయ । సహ్యమింకనసహ్యమి జగతిస్పష్టి? 132
అష్టమ ప్రకరణము

గురుప్రోక్త బంధమోక్ష వ్యవస్థాచతుష్కము

1శ్లో॥ తదాబంధోయదాచిత్తం । కించిద్వాంఛతిశోచతి
కించిన్మృచతిగృహ్లాతి । కించిద్భృష్కతికుప్యతి॥

తే. చిత్తమెప్పుడొకించుక చింతనేయు । కోరనేడుక్షనిదువంగఁ గూర్చునింక
సంతసింపనుగోపింప సరణిఁబట్టి । అప్పుడేకదబంధన మమరునెన్న ? 183

2 శ్లో॥ తదాముక్తిర్యదాచిత్తం । నవాంఛతినశోచతి
నముంచతినగృహ్యతి । నహృష్యతినకుప్యతి॥

తే. చిత్తమెప్పుడుపూసదో చింతనేయు । గోరనేడువదిదువంగఁ గూర్చునింక
సంతసింపనుగోపింప సరణిఁబట్టి । అప్పుడేకదముక్తితా నమరునెన్న 184

3 శ్లో॥ తదాబంధోయదాచిత్తం । సక్తంకాన్వవిదృష్టిషు
తదామోక్షోయదాచిత్త । మసక్తంసర్వదృష్టిషు॥

అ. ఎదుటఁగానుపించు నేకొన్నిటినిగోర । నెపుడుచిత్తమాను నపుడుబంధ
మట్టుకనగఁనైనయన్నిటినిగోర । నెపుడుమానుఁజిత్తమపుడెముక్తి 185

4 శ్లో॥ యదానాహంతదామోక్షో । యదాహంబంధనంతదా
మత్వేతిహేలయాకించి । న్మాగృహణవిముంచమా॥

అ. ఎప్పుడనామారేదో యప్పుడేమోక్షమ్ము । ఎపుడనామ్ముకద్యో యపుడెబంధ
మట్టులనుచుఁదలిసి యేవిలాసానికి । నేదికొనకునిదకు మేదికూడ. 186

సవమ పృకరణము

నిర్వేదాప్తకము.

1 శ్లో॥ కృతాకృతేచద్వంద్వాని । కదాశాంతానికస్యవా
ఏవంజ్ఞాత్వేహనిర్వేదా । ద్భవత్యాగపరోఽప్రతి॥

తే. చేయఁజేయమి నేనుంచి చెడుగులైన । నెవ్వనికినైనమానునే యెప్పుడైన
వరుసయిదికనివైరాగ్య వంతుఁడవయి । త్యాగపరుఁడవుకమ్మిద్ర తంబులేమి 187

2 శ్లో॥ కన్యాపితాతథన్యస్య । లోకచేష్టావలోకనాత్
జీవితేచ్ఛా బుభుక్షోచ । బుభుత్సోపశమంగతాః॥

తే. పత్నయేధన్యనకొకాని వరుసవెట్టి । లోకచేష్టలఁగునవట్టి లోకఁబట్టి
జీవితేచ్ఛాబుభుక్షులుపోవునుమ్ము । పోవునప్పుడెగుతనికిబోధవాంఛ 188

3 శ్లో॥ అనిత్యంసర్వమేవేదం । తాపత్రితయదూషితం
అసారంనిందితంహేయ । మితినిశ్చిత్యశామ్యతి॥

తే. ఆధిభౌతికమాధ్యాత్మికాధిదైవి । కాతిమాషితమిదైవ నాననిత్య
మరసమాఘోయమగునింద్యమానటంచు । నెంచియునునిశ్చయించికాంతించునేత్త

4శ్లో॥ కోఽసాకాభ్యోవయఃకింవా । యత్రద్వంద్వానినోన్మణాం
తాన్యపేక్ష్యయథాప్రాప్త । వర్తిసిద్ధిమనాప్నుయాత్ ॥

తే. అరయఃగాలంబుగాకవయస్సుగాక । మంచిచెడుగులులేజేడ మానవులకు
వానిఁగనకముథాప్రాప్త వర్తియైన । బుధునిశాసనగూడుసిద్ధిసమ్మదముమీఱ140

5శ్లో॥ నానామతంమహర్షీణాం । సాధూనాఽయోగినాంతథా
దృష్ట్వానిర్వేదమాపన్నః । కోనశామ్యతిమానవః॥

తే. పలుగురుమనీంద్రులఁజేరించువద్దతులును సాధువులుయోగులందెల్లవచ్చుటలును
ఎన్నజేతొటవైరాగ్య మెందునట్టి । మానవుఁడుకాంచికాంతిని బూనకున్నె? 141

6శ్లో॥ కృత్వామూర్తిపరిజ్ఞానం । చైతన్యస్యనకింగురః
నిర్వేదసమతాయుక్త్యా । యస్తారయతిసంస్మతేః॥

తే. అలరుచైతన్యరూపంబు నాత్మనెఱిగి । తగువిరాగసమత్వముతనరఁజేసి
ఎవఁడుసంసారమునుదరియింపఁజేయు । శిష్యునతఁడేలగురుఁడనఁజెల్లకుండు? 142

7శ్లో॥ పశ్యభూతవికారాంస్త్యం । భూతమాత్మాయథార్థతః
తస్యణాద్బంధనిర్మూక్త । స్వరూపస్థాభవిష్యసి॥

తే. కానవచ్చెడిభూతవి కారములను । నిక్కముగభూతములెంచుచు నీవుకనుమి
తోడనేబంధములెల్లఁ దొలఁగిపోవ । నీదురూపంబెఱింగియు నిలుతువాడ143

8శ్లో॥ వాసనావసంసార । ఇతిసర్వావిముంచతః
తత్త్వోగోవాసనాత్యాగా । త్ప్రతిరద్యయథాతథా॥

తే. వాసనలసోపసంసార వంతుఁడగును । అనుచుఁదెలిసియున్నటి నవలవిడుము
వాసనలవీడసంస్మృతి పాసిపోవు । అపుడునీయున్కిప్రాప్తంబుననుసరించు144
దశమ ప్రకరణము

గురుప్రోక్త ముపశమాప్తకము

1శ్లో॥ విహాయవైరిణంకామ । మర్థంచానర్థసంకులం
ధర్మమప్యేతయోహ్నేతుం । సర్వత్రానాదరంకురు॥

అ. బలముకలుగువైరి పరికింపఁగామంబు । చేటులాడవఁజేయు చెట్టయర్థ
మిన్నిటికినిమూల మెన్ననాధర్మంబు । వీనితోనివిడుమి వెఱవవెపుడు 145

2శ్లో॥ స్వప్నేంద్రజాలవత్పశ్య । దినానిత్రీణిపంచవా
మిత్రక్షేత్రధనాగార । దారదాయాదసంపదః॥

ఆ. ఆత్మబుధునర్థ మర్థముపాలములు | జ్ఞాతులముగీముఁ గలకలుములు
కలలుఁగనఁగనొప్పు గారడలటివి | రెండుమూడునాఁడు లుండునేమి 146

3శ్లో॥ యత్రయత్రభవేత్తృష్టా | సంసారం విస్థితత్రవై
ప్రాశవైరాగ్యమాశ్రిత్య | వీతతృష్టస్సుఖిభవ॥

ఆ. ఏడనేడనాస కూడునోసంసార | మాడనొప్పునంచ ననికొనుమిఁక
ప్రాడవైవిరాగ రూఢిసనుసరించి | యాసవీడసౌఖ్యమందఁగలవు 147

4శ్లో॥ తృష్టామాత్రాత్మకోబంధ | స్తన్నాశోమోక్షఉచ్యతే
భవాసంసక్తిమాత్రేణ | ప్రాప్తతుష్టిర్మృహుర్మృహుః॥

ఆ. ఆసయున్నయప్పుడయరడిబంధమ్ము | ఆసఁగోసివేయ నమరుముక్తి
సంభవించునెడల సంసక్తిరేమియే మాటిమాటికందు మహితతుష్టి 148

5శ్లో॥ త్వమేకశ్చేతనశ్చుద్ధో | జడనివిశ్వ మసత్తథా
అవిద్యాపినకించిత్సా | కాబుభుత్వాతథాపితే॥

ఆ. నీవుచేతనుడవు నిర్మలుండవొకఁడ | పిజిగఁబుమిధ్య యెన్నజడము
అయవిద్యకూడ నరయనించుకలేదు | బోధవాంఛనీకుఁ బుట్టినేల? 149

6శ్లో॥ రాజ్యంసుతాఃకలత్రాణి | శరీరాణిసుఖానిచ
సంసక్తస్యాపిచస్తాని | తవజన్మనిజన్మని॥

ఆ. రాజ్యమాత్మజులును రహి నొప్పునమలులు | నచ్చరీరములును సౌఖ్యములును
జన్మజన్మములను సంసక్తితోనున్నఁ | గూడనీకుఁబాయుఁ జూడవొక్కొ! 150

7శ్లో॥ అలమథేనకామేన | సుకృతేనాపికర్మణా
యేభ్యస్సంసారకాంతారే | నవిశ్రాంతమభూన్మనః॥

ఆ. చాలుఁజాలునన్న సౌఖ్యమర్థంబునఁ | గామముననుబుణ్య కర్మములను
శ్రాంతిపినవలన సంసారవిపినము | నందుమదికినెప్పు డమరదుకడ. 151

8శ్లో॥ కృతంనకతిజన్మాని | కాయేనమనసాగిరా
దుఃఖమాయాసదంకర్మ | తదద్యాప్యపరమ్యతాం॥

భే. ఎన్నొజన్మములందునీ విచ్చమేన | మదినివాక్కునఁజేసిన మహితకర్మ
మిడఁగుదుఃఖంబు శాయాస మింకనైన | దానిమానియువిశ్రాంతి పూనుమింక.

ఏ కా ద శ ప్ర క రణ ము.

జ్ఞానాష్టకము.

1 శ్లో॥ భానాభావవికారశ్చ । స్వభావాదినిశ్చయీ
నిర్వికారోగతక్లేశ । సుఖేనైవోపశామ్యతి॥

తే. ఉనికిలేములవికృతుల టొప్పనిధము । అరయనై జన్మేయమనిశ్చయముకలఁడు
ఏవికారంబుఁగ్లేశంబు నెఱుఁగకుండి । ఉపశమించెడిసౌఖ్యంబు నొందుచుండి.

2 శ్లో॥ ఈశ్వరస్సర్వనిర్మాతా । నేహాన్యత్పతినిశ్చయీ
అంతర్గతసర్వాశ్చ । శ్వాంతఃకావీనసద్యతే॥

తే. సర్వమీశ్వరుఁడేసృష్టి సలుపునిక । నన్యఁడేయుండఁడనునిశ్చయముకలఁడు
లోనియాసలనన్నింటి మానిమిగుల । శాంతుఁడై యెందునుంగూడ జతపడఁడు.

3 శ్లో॥ ఆపదస్సంపదఃకాలే । దైవాదేవేతినిశ్చయీ
తృప్తస్సస్థేంద్రియోనిత్యం । నవాంఛతినశోచతి॥

తే. ఆపదలుసంపదలుకూడ నైనయెడల । నమరుచునుదై వమనునిశ్చయముకలఁడు
తృప్తుఁడై శేంద్రియండుయెల్ల యపుడుఁగోరఁడేమియుఁజింతింపఁగూడజోడు

4 శ్లో॥ సుఖదుఃఖేజన్మమృత్యూ । దైవాదేవేతినిశ్చయీ
సాధ్యాదర్శినిరాయాసః । కుర్వన్నపివలిప్యతే॥

తే. సౌఖ్యదుఃఖంబులట్లులే చావుబదుకు । అమరుచున్దైవమనునిశ్చయముకలఁడు
అందుసాధ్యంబుఁగాంచియా యాసపడఁడు । అరయఁడేసిననేమియునంటకుండు

5 శ్లో॥ చింతయాజాయతేదుఃఖం । నాన్యథేహేతినిశ్చయీ
తయాహీనస్సుఖశాంత । స్సర్వత్రగళితస్పృహః॥

తే. పానుపంజింతదుఃఖంబు పుట్టుచుండు । అన్యమనఁబుట్టదనునిశ్చయముకలఁడు
చింతనేయకసుఖమును శాంతికలిగి । అన్నియెడలనునిస్సృహఁడయివరించు. 157

6 శ్లో॥ నాహం దేహాహం మేదేహియా । బోధోహమితినిశ్చయీ
క్రైవల్యమివసంప్రాప్తో । నస్మరత్యకృతంకృతం॥

తే. నేనొడలుగానులేదట్టి మేనునాకు । అగుదుబ్రహ్మంబనునిశ్చయముకలఁడు
మేనువిడిచియుఁగైవల్య మూనినట్టి । రానుగృతమకృతంబును దలఁపఁడేవుడు.

7 శ్లో॥ ఆబ్రహ్మాస్తవపర్యంత । మహామేవేతినిశ్చయీ
నిర్వికల్పశ్శుచిశ్శాంతః । ప్రాప్తాప్రాప్తవినిర్వృతః॥

తే. బ్రహ్మ మొదలుపిప్పిలిక కలుకునేన | యగుదులేదన్యమనునిశ్చ యముకలాడు
నిర్వికల్పండుశుచియును నిత్యకాంతుడగువిరవ్యుడుడప్పా ప్రపండుత్రాప్తి
8 శ్లో॥ నానాశ్చర్యమిదంవిశ్వం | నకించిదితినిశ్చయీ
నిర్వాసనస్ఫుర్తిమాతా | నకించిదివశామ్యతి॥

తే. బహువిధాశ్చర్యమిదంకృత్యతియించు | కంఠయాంగలదనునిశ్చయముకలాడు
వాసనారహితుడుస్ఫుర్తి వంతుడై యు | నేమిలేదనునట్టే మించియుండు

ద్వా ద శ పృ క రణము

ఏ వ మే వా హ మా స్థితః

1 శ్లో॥ కాయకృత్యాసహాపూర్వం | తతోవాగ్నిస్తరాసహః
అభచింతాసహస్తస్మా | దేవమేవాహమాస్థితః॥

తే. మున్నొడలికష్టమోర్వక యున్నవాడ | అంతవాక్యవ్యమోర్వక యలసినాడ
తుదిమనశ్చింతసహియంప నదెయభౌట | ఇవిధంబుననేనుండు నెంచిమాడ 161

2 శ్లో॥ ప్రీత్యభావేన శబ్దాదే | రదృశ్యత్యేన చాత్మనః
విక్షేపైకాగ్రహృదయ | ఏవమేవాహమాస్థితః

తే. శబ్దముఖ్యంబులనుబీరి సమయనాట | ఆత్మగోచరమేకానియట్టులగుట
విడుచునేకాగ్రమైమనో వృత్తితోడ | ఇవిధంబుననేనుండు నెంచిమాడ 162

3 శ్లో॥ సమాధ్యాసాదివిక్షేప్తా | వ్యవహారస్సమాధయే
ఏవంవిలోక్యనియమ | మేవమేవాహమాస్థితః॥

తే. కృతసమాధ్యాసముఖ్యవిక్షేపమునను | మానుగావ్యవహారస మాధియందు
కలిగియిట్లున్న నీమంబు గాంచినాడ | ఇవిధంబుననేనుండు నెంచిమాడ 163

4 శ్లో॥ హేయోపాదేయవిరహః | దేవంహర్షవిషాదయోః
అభావాదద్యహేబ్రహ్మ | న్నేవమేవాహమాస్థితః॥

తే. విడువగ్రహియింపేదగినవేవిడువబట్టి | సంతసంబునుజితయ సమయనాట
ఓయిగురువర్ణయిప్పుడు హేయతోడ | ఇవిధంబుననేనుండు నెంచిమాడ 164

5 శ్లో॥ ఆశ్రమానాశ్రమంధ్యానం | చిత్తస్వీకృతివర్జనమ్
వికల్పంమమవీక్ష్యతై | రేవమేవాహమాస్థితః॥

తే. ఆశ్రమానాశ్రమంబుల ధ్యాననిష్ఠ | స్వాంతధారణముననువి వర్జనంబు
అగువికల్పంబులనినాట నగపడుటను | ఇవిధంబుననేనుండు నెంచిమాడ 165

6శ్లో॥ కర్మానుష్ఠానమజ్ఞానా । ద్యతైవోపరమస్తథా
బుధ్వాసమ్యగిదంతత్త్వ । మేవమేవాహమాస్థితః॥

తే. అజ్ఞతనుగర్మములు నేయ నమరుచుంట । దాన నేవానివీడంగ నూనుచుంట
కలయథార్థంబు మదిలెస్సగా నెఱింగి । ఇవిధంబున నేనుండు నెంచిమాడ 166

7శ్లో॥ అచింత్యంచింత్యమానోపి । చింతాయాపంభజత్యసా
త్యక్త్వాతద్భావసంతస్మా । దేవమేవాహమాస్థితః॥

తే. ఎన్నఁగారానివస్తువు నెన్ననున్న । ఎంచురూపంబు నాత్మభజించుచుండు ।
తద్విధంబెంచుటనువీడి దానిజాడ । ఇవిధంబున నేనుండు నెంచిమాడ 167

8శ్లో॥ ఏవమేవకృతంయేన । సకృతార్థోభవేదసా
ఏవమేవస్వభావోయ । సకృతార్థోభవేదసా॥

తే. ఇవిధంబున నేచేయ నెవ్వఁడైన । వాఁడుకృతకృత్యుడయ్యెడి వరుసదీన
ఇవిధంబున నేయెంచు నెవ్వఁడైన । వాఁడుకృతకృత్యుడయ్యెడి వరుసదీన 168

త్రయో ద శ ప్రకరణము
యథా సుఖ సత్త క ము

1శ్లో॥ అకించనభవంస్వాస్థ్యం । కోపీనత్వేపిదుర్లభం
త్యాగాదానేవిహాయాస్మా । దహమాసేయథాసుఖం

అ. ఇంచుకయునుగోర నెంచనిస్వస్థత । గోచికలిమియున్నఁ గూడునొక్కొ
త్యాగముగ్రహణము వదలితినిఁగానను । నేనుదగినసుఖముఁ బూనుదుఁగద 169

2శ్లో॥ కుతాప్రిభేదఃకాయస్య । జిహ్వకుతాప్రిభిద్యతే
మనఃకుతాప్రితత్త్వక్వా । పురుషార్థస్థితస్సుఖం॥

అ. పనులానన్యమేను బడలడిగెటనైన । స్మరణనాల్కయెటనొ చాలడయ్య
మనముచింతగెటనొ కనరడినవివీడి । తత్త్వమెఱిగిసాఖ్య తనుబరఁగుదు. 170

3శ్లో॥ కృతంకిమపినైవస్యా । దితిసంచిత్త్యతత్త్వతః
యదాయత్కర్తుమాయాతి । తత్కృత్యాసేయథాసుఖం॥

తే. ఏదిచేసినదత్త్వంబు నెఱిగియాత్మ । నద్ది చేయంగఁబడనిదై నట్టులంచి
ఎప్పుడేయదివాసనిన నప్పుడద్ది । చేసితగు సాఖ్యమున్నేను జెందుచుండు. 171

4శ్లో॥ కర్మనైష్కర్మ్యనిర్బంధ । భావాదేహస్థయోగినః
సంయోగాయోగవిరహః । దహమాసేయథాసుఖం॥

తే. పనియబనిలేమియును మఱిపట్టుదలయుఁ దత్త్వ మెఱుంగనియోగిఁడవిరియించు
దేనితోఁగుట మెడబాటు లేనికతన । నేనతగు సౌఖ్యమెపుడును బూనువాడ.

5 శ్లో॥ అర్థానర్థానమేస్థిత్యా । గత్యానశయనేనవా
తిష్ఠనచ్చస్వపస్తస్మా । దహమా సేయథాసుఖం॥

తే. ఉనికిగడకనునిద్రను బనులునాకు । అగునవనియును జెడునవి యనుచులేవు.
ఉంచునడచుమళయనించుచుండియైన । నేనతగు సౌఖ్యమెపుడునుబూనువాడ.

6 శ్లో॥ స్వపతోనాస్తిమేహాని । సిద్ధిర్యత్నవతోనవా
నాశోల్లాసావిహాయాస్మా । దహమా సేయథాసుఖం॥

తే. హాలేదెన్నునిద్రించు నపుడునాకు । యత్నమందున్న బనులట్లే యగుటలేదు
నాశముల్లాసమునులేవు నాకుఁగాన । నేనతగు సౌఖ్యమెపుడును బూనువాడ

7 శ్లో॥ సుఖాదిరూపానియమం । భావేష్వాలోక్యభూరిశః
శుభాశుభేవిహాయాస్మా । దహమా సేయథాసుఖం॥

తే. ఎన్నియోమాఱులెరుబుట్టి యీసుఖములు । నీతముగనుండకుండెడి రీతులుగని
శుభనుశుభమును విడిచియెచువాడఁగాను । నేనతగు సౌఖ్యమెపుడునుబూనువాడ.

చతుర్దశ ప్రకరణము.

శాంతి చతుష్టయము.

1 శ్లో॥ ప్రకృత్యాశూన్యచిహ్నోయః । ప్రమాదాద్భావభావనః
నిద్రితోబోధితఇవ । క్షీణసంసరణోహిసః॥

తే. నైజముగశూన్యచిహ్నం దైజగానఁ । జెందుపారపాటునవిషయ చింతనున్న
నిద్రితుఁడుమేలుకొనునట్టి నీతముననె । యొప్పుచుండునుసార ముడిగిపోవ.

2 శ్లో॥ క్వధనానిక్వమిత్రాణి । క్వమేవిషయదస్యవః
క్వశాస్త్రంక్వచవిజ్ఞానం । యదామేగళితాస్త్వహః॥

తే. ఎపుడువిషయేచ్ఛయుడుగునాక పుడుతెలియద్రవ్యమేడనువిహితులుతనయ లేడ?
దొంగలనుబోలువిషయము ల్లోచుటేడ? శాస్త్రమేడనుమఱియువిజ్ఞానమేడ?

3 శ్లో॥ విజ్ఞాతేనాక్షిపురుషే । పరమార్థనిచేత్వరే
నైరాశ్యేబంధమోక్షేచ । నచింతామక్తయేమమ॥

తే. అరయఁడత్సరమాత్ముని యందునీకు । సాక్షిపురుషునొక్కనిగను సారమెఱుంగ
బంధమోక్షంబులుండిగడి పట్టెదిహ్ను । నపుడుముక్తిఁజొందింపనగుననాకు? 178

4శ్లో॥ అంతర్వికల్పశూన్యస్య । బహిస్స్వచ్ఛందచారిణః
భ్రాంతస్యేవదశాస్తాస్తా । స్తాదృతావవజానతే॥

తే. ఏవికల్పంబులునులూన నెఱుంగకుండి । బయటభ్రాంతునిమైనగ పడునతనికి
స్వేచ్ఛజరియింప నెసంగువి శేషదశలు । అట్టివానికెగ్గర మగునుగాదె? 179
పంచదశ ప్రకరణము.

త త్త్వో ప దే శ వి శ తి క ము.

1శ్లో॥ యథాతథోపదేశేన । కృతార్థస్సత్వబుద్ధిమా
అజీవమపిజ్ఞానుః । పరస్తత్రవిమువ్యతి॥

అ. సత్వబుద్ధికాలి చక్కనియుపదేశ । మమరనొకటదాగృ తార్థతగను
ఇతరుడెల్లకాల మెంతయుఁజింతించి । యప్పుడైనమహా మడఁపలేడు. 180

2శ్లో॥ మోక్షోవిషయవైరస్యం । బంధోవైషయికోరసః
ఏతావదేవవిజ్ఞానం । యథేచ్ఛసితథాకురు॥

అ. మోక్షమనగవిషయ ములయందనిష్ఠంబు । బంధమనగవానిఁ బాగులేమి
జ్ఞానమనగనిత కంపెఱున్చు దే? । ఎద్దినీకుఁబ్రియమొ యద్దొనర్చు 181

3శ్లో॥ వాగ్విప్రజ్ఞమహోద్యోగం । జనంమూకజడాలసం
కరోతితత్త్వబోధోయ । మతస్త్వక్తోబుభుక్షుభిః॥

అ. వక్త్రమాఁగఁగాను వ్రాజ్ఞానిమెఱుఁటుఁగాఁ । బనులొనర్చునిపుణు బద్ధమనిఁగ
చేయుఁదత్త్వబోధ చిత్రమాబోధేచ్ఛ । కలజనాశివిడువఁ దలఁతురెకద? 182

4శ్లో॥ సత్త్వందేహోనతేదేహో । భోక్తాకర్తానవాభవా
చిద్రూపోసిసదాసాక్షీ । నిరపేక్షస్సుఖంచర॥

అ. మేనునీవుకాదు మేనునీకునులేదు । కావుభోక్తవింకఁ గర్తవీవు
ఎవ్రుడుసాక్షీతగురు నెసఁగుచిద్రూపివి । అసఁగాసిసాఖ్య మందిమెలఁగు 183

5శ్లో॥ ధాగధ్యేషామనోధర్మా । నమనస్తేకదాచన
నిర్వికల్పోసిబోధాత్మా । నిర్వికారస్సుఖంచర॥

అ. హితమహితములెన్న మతికగుధర్మము । లృతియైనదికాదు మర్మమెఱుంగ
ఏవికల్పవికల్ప మెఱుంగనిబ్రహ్మంబు । వీవుకానసాఖ్య మెసఁగమెలఁగు 184

6శ్లో॥ సర్వభూతేషుచాత్మానం । సర్వభూతానిచాత్మని
విజ్ఞాయనిరహంకారో । నిర్మమస్త్వంసుఖభవ॥

- అ. అభిలభాశచయము పండుదునీవునీ | యందువన్నియెల్ల నలరుచుండు
అనుచుఁదెలిసిన హంకారమునమాని | మమతవిడిచిసౌఖ్య ముమరనుండు 185
- 7శ్లో॥ విశ్వంస్ఫురతియత్రేదం | తరంగాశ్రవసాగరే
తత్త్వమేవనసందేహ | శ్చిన్మూర్తేవిజ్వరోభవ॥
- అ. అలపయోధియందు నలలట్టులీగం | శేడబరఁగునదియె చూడనీవు
చింతవలదునీకుఁ జిన్మూర్తిసందేహ | తాపమాపిమాపి యేపుఁజాపు 186
- 8శ్లో॥ శ్రద్ధత్స్వతాతశ్శ్రద్ధత్స్వ | నాత్రమోహంకురువ్యభోః
జ్ఞానస్వరూపోభగవా | నాత్మాత్వగ్రహకృణేఃపరః॥
- అ. లక్ష్మ్యమంచునుప్ప లక్ష్మ్యంబునుంచుమీ | యించుకేనిమోహ మేగ్గుఱపకు
ప్రకృతికంఠెనీవు పరుడవీకుండవు | జ్ఞానమూర్తిసాత్మ గానెఱుంగు 187
- 9శ్లో॥ గుణైస్సంపేష్టితోదేహ | స్తిష్ఠత్యాయాతియాతిచ
అత్మానగంతానాగంతా | కిమేనమనుశోచసి॥
- అ. ఇంద్రియాదికముల నెనసినయీమేను | ఉండుఁబోవునచ్చు చుండుమరల
అత్మచుట్టులెటకు నయగదుమఱిరాదు | దీనిఁదెలియవగవ నూననగునె? 188
- 10శ్లో॥ దేహ స్తివతుకల్పాంతం | గచ్ఛత్స్వద్యవవాపునః
క్వవృద్ధిఃక్వచవాహాని | స్తవచిన్మాత్రరూపిణః॥
- అ. మేనుకల్పమంత మౌనంతకున్నను | గాకయిపుడేహోవఁ గలిగియున్న
ఏడఁ బెంపుతెంపు లేగుఁజిన్మాత్ర | రూపివయిననీకు రూఢిగాను 189
- 11శ్లో॥ త్వయ్యనంతమహంభోధా | విశ్వవీచిస్వభావతః
ఉదేతువాస్తమాయాతు | నతేవృద్ధిర్నవాక్షుతిః॥
- అ. అంతులేనివార్ధి వైననీయందల | యట్టునైజముగనె పుట్టుజగము
కలుగుచుండవచ్చు బోలియంగవచ్చును | లేదుపెంపునీకు లేదుతెంపు 190
- 12శ్లో॥ తాతచిన్మాత్రరూపోసి | నతేభిన్నమిదంజగత్
అతఃకస్యకథంకుత్ర | హేయోపాదేయకల్పనా॥
- అ. చిన్మయన్ననీవు చిన్మాత్రరూపుండ | పరయజగముభిన్న మగునెనీకు?
అట్టులగుటనెవని కెట్లుల నెక్కడ | సహ్యమింకసహ్య సరణియొప్పు? 191
- 13శ్లో॥ ఏకస్మిన్నవ్యయేశాంతే | చిదాకాశేఽమలేత్వయి
కుతోజన్మకుతఃకర్మ | కుతోహంకారవపచ॥

- లే. ఒగిజిదాకాకుడవువశ్యముడవొకడవు అచలుడవుకాంతుడవునునీయందు నెన్న
ఎట్టులగులుట్టువునచే పట్టుటెట్టు । లెట్టులాప్సవహంకార మికెదియును 192
- 14శ్లో॥ యత్త్వంపశ్యసితత్రైక । స్త్వమేవప్రతిభాససే
కింపుథక్కాసతేస్వర్ణా త్కటకాంగదనూపురం॥
- ఆ. ఎంచిమాడనెద్ది యావుకన్గందునో । ఆడనీవొకడవె యైయలరుదు ।
కటకమంగదంబు ఘననూపురంబును । స్వర్ణమునకుజేలు సరణిదగునె? 193
- 15శ్లో॥ అయంసోహమయంనాహం । విభాగమితిసంత్యజ
సర్వమాజ్ఞేతినిశ్చిత్వ । నిస్సంకల్ప స్ఫుభిభవ॥
- ఆ. ఇద్దియగుదునేనె యిదియేనుగానను । నట్టియేరుపాటు మట్టుపెట్టి
సకలమాత్యయైయను సత్యయ్యునెఱవమ్మి । తలఁపుమానిసౌఖ్య దళవహింపు 194
- 16శ్లో॥ తవైవాజ్ఞానతోవిశ్వం । త్వమేకఃపరమార్థతః
త్వతోన్యోనాస్తిసంసారి । నాసంసారిచకన్సన॥
- ఆ. నీకునెఱుకలేమి నిఖిలజగంబొప్పు । ఉన్నవివరమెన్న నొకడవీవె
నిజముపరుడులేడు నీకంపెసంసారి । అట్లుకానివా డటంచునున్నె? 195
- 17శ్లో॥ భ్రాంతిమాత్రమిదంవిశ్వం । నకించిదితినిశ్చయీ
నిర్వాసనస్ఫుర్తిమాతోఽని । నకించిదివశామ్యతి॥
- ఆ. భ్రమయైకానిలేదు పరికింపనీజగం । లించుకేనటంచు నెంచునీవు
వాసనారహితుడ వగుస్ఫుర్తిమాత్రుడ । వేమిలేనియట్లు లేకమిందు 196
- 18శ్లో॥ ఏకవచభవాంభోధా । వాసీదస్తిభవిష్యతి
నతేబంధోస్తిమోక్షోవా । కృతకృత్యస్సుఖంచర॥
- ఆ. మున్నిపుడునుమీడ నన్నిజన్మకులన్న । గొప్పపార్థి నొకడవొప్పుదప్పు
బంధమోక్షులులనఁ బడునజేనీకులే । వనగృతార్థుడవుర వోయిమెలగు 197
- 19శ్లో॥ మాసంకల్పవికల్పాభ్యాం । చిత్తంతోభయచిన్మయ
ఉపశామ్యసుఖంతిష్ఠ । స్వాత్మన్యానందవిగ్రహే॥
- ఆ. ఓయిచిన్మయంండ నీయొప్పుచిత్తమం । దలఁపునిజపుడలకుఁ గలవలపకు
హర్ష విగ్రహమగు నాత్మస్వరూపమం । దుపకషించిసౌఖ్య మొప్పునిలువి 198
- 20శ్లో॥ త్వజైవధ్యానంసర్వత్ర । మాకించిద్ధృదిధారయ
ఆత్మాత్వంముక్తవవాసి । కింవిమృశ్యకరిష్యసి॥

ఆ. ఎల్లయెడలధ్యాన మింతయుఁజేయకు । మించుకైన నెడఁద నుంచకు మెది
ఆత్మనీ వెయగుట నగుదువుముత్తుండ । వీవిమర్శనమున నేమొనర్తు? 199
పో డ శ ప్ర క రణ ము.
వి శే పో ప దే శ ము.

1శ్లో॥ ఆచక్షుశ్రుణువాతాత । నానాశాస్త్రాణ్యనేకశః
తథాపినతవస్వాస్థ్యం । సర్వవిస్మరణాదృతే॥

ఆ. చెప్పవచ్చువినుము చెప్పంగ నెన్నియో । మాఱు పెక్కు శాస్త్ర మర్థములను
అట్టులై ననీకు నమరదుస్వస్థత । మఱున మేలుసుమ్మి గుఱుతునమ్మి. 200

2శ్లో॥ భోగంకర్మసమాధింవా । కురువిజ్ఞతథాపితే
చిత్తంనిరస్తసర్వాశ । మత్యర్థంగోచయ్యతీ॥

ఆ. జ్ఞానమహితభోగ కర్మములుసమాధి । చేయు మైననీకు చిత్తమెన్న
అసలన్ని పాసి యతిరుచిపరమార్థ । మందు వెదకదాని నందుదుదకు. 201

3శ్లో॥ ఆయాసాత్మకలోదుఃఖి । నై నంబానాతికల్పన
అనేనై వోపదేశేన । ధన్యఃప్రాప్నోతినిర్వృతిం॥

ఆ. అభిలషుఃఖచయము నాయాసమునఁబొందుఁ । గానితానుదానిఁ గానమాను
ఒప్పునై నయిట్టి యుపదేశమచ్చిన । ధన్యనకునుగల్గఁ దనరుముక్తి. 202

4శ్లో॥ వ్యాపారేఖద్యతేయ్యస్తు । నిమేషోన్మేషయోరపి
తన్యాలస్యధురీణస్య । సుఖంనాన్యస్యకస్యచిత్॥

తే. ఆపువారుపరేపనా నప్పనికిని । ఎవ్వఁడాసక్తిలేకుండు నెపుడునలసి
ఈక్రియాభినివేశర హితుఁడుగాక । యింక నేనికిసుఖముండ దెన్నటికిని. 203

5శ్లో॥ ఇదంకృతమిదంనేతి । ద్వంద్వైర్వృక్తంయదామనః
ధర్మార్థకామమోక్షేషు । నిరపేక్షంతదాభవేత్॥

ఆ. ఇద్దిచేయనై న దిదికాదటంచునీ । ద్వంద్వముడిగియెపుడు తగునొమనము
అపుడెకలుగునుబురు హర్థ చతుష్టయ । మందపేక్షలేమి యడ్డిఁగేమి? 204

6శ్లో॥ విరక్తోవిషయద్వేస్తా । రాగీవిషయోలుపః
గ్రహమోక్షవిహీనస్తు । నవిరక్తోనరాగవా॥

ఆ. విషయములనుకోయు వేత్తయగువిరాగి । విషయకాఁక్షవాఁడు పెద్దరాగి
బంధమోక్షములనె పాసినమహితుండు । కాఁడుతావిరాగి కాఁడురాగి. 205

7 శ్లో॥ హేయోపాదేయతాతావ । త్సంసారవిటపాంకురః
స్పృహజీవతియావద్యై । నిర్విచారదశాస్పదం॥

అ. సహ్యమునునసహ్య సరణులుసంసార । వృక్షమునకు మొలక విత్తనములు
ఎంతకావివేక హీనహేతుస్పృహ । యందునంతకల్ల చెడునుండు. 206

8 శ్లో॥ ప్రవృత్తైబా యతేరాగో । నివృత్తైద్యేషవపహి
నిర్ద్వంద్వోబాలవద్ధీమా । నేవమేవవ్యవస్థితః॥

అ. వర్తనమునందు వరలేడిరాగంబు । తీటనైనోదవు ద్యేషమార
ఇట్టిచెడులేని దిట్టయాధీశాలి । బాలుఁబోలితీలఁ గ్రాలునోలి. 207

9 శ్లో॥ హేతుమిచ్ఛతీసంసారం । రాగీదుఃఖజహసయా
వీతరాగోహేనిర్దుఃఖ । తస్మిన్నపినఖద్యతి॥

అ. రాగిచింతవలని రాయడిసంసార । ముడుగనిచ్చగించు చుండుఁగాని
వీతరాగిచింత చేతయెటుంగమి । దానిమానఁడాని దానమాన. 208

10 శ్లో॥ యస్యాభిమానోమోక్షేపి । దేహేపిమమతాతథా
నచజ్ఞానీనవాయోగీ కేవలందుఃఖభాగసా॥

అ. ముందుదేహమందు మోక్షంబునను వెన్న । మమతయుమతియునభి మానమున్న
కాఁడువాఁడుజ్ఞాని కాఁడురాయోగియు । దుఃఖభూజమునకు దుంపవాఁడె. 209

11 శ్లో॥ హరోయద్యుపదేష్టతే । హానికమలజోపివా
తథాపినతవస్వాస్థ్యం । సర్వవిస్మరణాద్యతే॥

అ. ఉండునదియెల్ల ముఱచున ప్తాదవుఁగాని । కమలగర్భుండువిష్టుండుఁగాలగఁగుండు
కూడనాస్థునబోధించు గురువులైనఁ । గూడనీకల్ల స్వస్థత కుదురదునుమి. 210

సప్తదశే ప్రకరణము.

తత్త్వజ్ఞ స్వరూప వింశతికము.

1 శ్లో॥ తేనజ్ఞానఫలంప్రాప్తం । యోగాభ్యాసఫలంతథా ।
తృప్తస్సచ్చేంద్రియోనిత్య । మేకాకీరమతేతుయః॥

అ. ఎనఁడుత్పత్తఁడువిజి తేంద్రియుఁడేకాకి । యైయనారతంబు నలరునట్టి
వానికబ్బుజ్ఞాన ఫలముయోగాభ్యాస । ఫలముఁదదితరునకుఁ గలుగునెట్టు? 211

2 శ్లో॥ నకదాచిజగత్స్మిన్ । తత్త్వజ్ఞోహంతఖద్యతి
యతపకేనతేనదం । పూర్ణబ్రహ్మాండమండలం॥

- అ. అహహయాజగంబు నందెప్పుడేనొక్క । తత్త్వవేత్తచింత తానెఱుంగడు
పరగునతనిచేత బ్రహ్మాండమండల ముండునిడిదండి యుండఁసుండి. 212
- 3 శ్లో॥ నజాతువిషయాః కేపి । న్వా రామంహర్ష యంత్యమీ
సల్ల కీపల్ల వప్రీత । మివేభంనింబపల్లవాః॥
- అ. అత్యమెఱుంగుయోగి యానందమొందునే । విషయసౌఖ్యములనువిడుచుఁగాక
అందుగులచివుల్ల వారగించెడియెన్న । తినునెవేఁపయంద లనుబారపడి? 213
- 4 శ్లో॥ యస్తుభోగేషుభుక్తేషు । నభవత్యధివాసితా
అభుక్తేషునిరాకాంక్షీ । తాదృశోభవదుల్లభః॥
- అ. ఎవ్వఁడైననుభు వించితాఁదనిసియు । నింకనదైశోర నెన్ననతఁడు
ననుభవింపకుండి తనినెడియాయందుఁ । గోటికొక్కఁడైనఁగుదురునొక్క. 214
- 5 శ్లో॥ బుభుక్షురిహసంసారే । ముముక్షురపిదృశ్యతే
భోగమోక్షునిరాకాంక్షీ । విరలోహిమహాశయః॥
- అ. మోక్షకామియైందు భోగేచ్ఛసంసార । మందుఁగాననై నయతఁడునుండు
భోగమోక్షవాంఛఁ బూననియాయహా । శయఁడెదుర్లభుండు జగతిఁగయ. 215
- 6 శ్లో॥ ధర్మార్థకామమోక్షేషు । జీవితేమరణేతథా
కన్యాప్యదారచిత్తస్య । హేయోపదేయతానహి॥
- తే. ఎన్నవైకచిత్త దార్య మెవనికున్న । సహ్యామియదియయ్యద సహ్యమగునె?
కడఁగుధర్మార్థ కామమోక్షములయెడల । మనికియెడనింకమరణంబుఁగనునెడనిల
- 7 శ్లో॥ వాంఛానవిశ్వవిలయే । నద్వేషస్తస్యచస్థితౌ
యథాజీవికయాతస్మా । ధన్యతే యథాసుఖం॥
- తే. విశ్వమెల్ల నశింపనపేక్షలేదు । అద్వియున్నట్లుద్వేషము నట్లేలేదు
పాప్రణీవనమునఁదానుబరగుచుండు । ధన్యఁడెపుడునుదగు సౌఖ్యతనువహించు
- 8 శ్లో॥ కృతార్థోఽనేనజ్ఞానేనే । త్యేవంకలితభీకృతీ
పశ్యన్ముగ్ధస్సప్రశంబిషుః । న్నన్నన్న స్తేయథాసుఖం॥
- తే. ఇట్టితెలివిగృతార్థుడ నేననుకొని । తాగలితబుద్ధియైనట్టి ధన్యఁడరయఁ
గనెడువినియెడుఁదానుమార్కొ నెడుఁది నెడు । నందుచుండునుదగు సౌఖ్యమనవరతము.
- 9 శ్లో॥ శూన్యాదృష్టిర్వృథాచేష్టా । వికలాణ్డ్రియాణిచ
నప్రహానవిరక్తిర్యా । క్షీణసంసారసాగరే॥

తే. కూన్యహృద్వృత్తిచేష్టలు నూడవృథలు । ఇంద్రియములెల్ల వికలంబు లెంచిహృద
లేడుస్పృహయెవర క్రియు లేదుసాగ । కోపమంబగుసంసార రుచినికోయ. 219

10శ్లో॥ నజాగ ర్తిననిద్రాతి । నోన్మృలతినమాలతి
అహాకోపరదశాక్వాపి । వర్తతేము క్తచేతనః॥

తే. అహాహయత్కృష్టదశయదేమనగవచ్చు । తెలఁగుము త్తఁడున ర్తింఁచుఁజిత్రములను
మేలుకొనఁడెన్న నిద్రింప వీలరయఁడు । తెప్పవాలుపఁడెత్తంఁడె యెప్పటికిని.

11శ్లో॥ సర్వత్రదృశ్యతేస్వస్థః । స్వర్వత్రవిమలాశయః
సమస్తవాసనాముక్తో । ముక్తస్సర్వత్రరాజతే॥

తే. సర్వకాలముఁగానిష్ఠఁచు స్వస్థుఁడైయె । అన్నియెడలనుసమదర్శియైయెసంగు
విషయవాసనలెల్ల ను వీడియఁడు । ముక్తఁడైల్లెడరానించు ముద్దుగానె. 221

12శ్లో॥ పశ్యన్ముగ్ధాన్పృశన్జిహ్నుః । స్పృశన్సృగ్ధాన్వదన్వజ్రః
ఈహితానీహితైర్ముక్తో । ముక్తవీవమహాశయః॥

తే. కనుచువినుచుండియంటిమూర్ఖు నుచునుండి । తినుచుఁగొనుచుండిపలుకుచుఁజనుచునుగిడి
వలయునదియెల్ల నిదిలేక వరలుచుండు । ఆత్మఁగనుమహితుఁడు ముక్తఁడైనకతన. 222

13శ్లో॥ ననిందతి నచస్తాతి । నహృష్యతినకువ్యతి
నదదాతినగృహ్యతి । ముక్తస్సర్వత్రసీరసః॥

తే. చేయఁడేనిందస్తాత్రంబు చేయఁడెనని । హిందఁడానందమునుగోపమందఁడెపుడు
ఈయఁబోఁడిచ్చునదికొన నీయకొనఁడు । నీరసములన్నియు త్తనికారయంగ. 223

14శ్లో॥ సానురాగాంప్రియందృష్ట్వా । మృత్యుంవాసముపస్థితం
అవిహ్వలమనాస్పృహో । ముక్తవీవమహాశయః॥

తే. చూడననురాగవతియైన సుందరాంగి । మనసుఁజెడరింగ నీయండు తనదరిఁదగు
మరణదేవతఁగన్నఁగు దిరికఁచెడఁడు । ఆత్మఁగనుమహితుఁడుముక్తఁడైనకతన.

15శ్లో॥ సుఖేదుఃఖేన రేనార్యాం । సంపత్సుచవిపత్సుచ
విశేషోనై వధీరస్య । సర్వత్రసమదర్శినః॥

తే. అన్నియెడలనుసమదర్శి యైనధీర । పరుసకేలవిశేషంబు లెఱుకపడును?

కోదనానందములక్రిపు రుఖలయెడల । సంపదలపట్టహాసులౌ సమయములను.

16శ్లో॥ సహింసానై వకారుణ్యం । నాద్ధత్యంసచదీనతా
నాశ్చర్యంనై వచక్షోభః । క్షీణసంసరణేనరే॥

తే. లేదుకరుకారసంబట్టె లేదుహింస । లేదుదైన్యంబుగర్వము లేదుకూడ
లేదుసంక్షోభమునువింత లేదుకాదె । గలితసంసారియైనయాఘనునికెళుడు. 226

- 17 శ్లో॥ నముక్తోవిషయద్వేష్టా । నవావిషయలోలుషా
అసంసక్తమనానిత్యం । పాప్తపాప్తముపాశ్ను తే॥

తే. విషయదూరుడుకాడట్టె విషయపరుడు । దేనిగూడడువీడడు దేనిగూడ
ఏదిపాప్తప్రియదానికేమీదమందుముత్తడై యొప్పుచుహితాత్మకూర్తియెన్న

- 18 శ్లో॥ సమాధానాసమాధాన । హితాహితవికల్పనాః
శూన్యచిత్తోనజానాతి । కైవల్యమివసంస్థితః॥

తే. ఒప్పునదియంచునెఱుగఁడట్లాప్పనిదని । హితముకానిదియెఱుగఁడుహితమెఱుగఁడు
వరలుజ్ఞానివిదేహకై వల్యమిది । యెన్నలాగునఁగనరచ్చు సన్నదెలియ. 228

- 19 శ్లో॥ నిర్మమోనిరహంకారో । నకించిదితినిశ్చితః
అంతగళితసర్వాశః । కుర్వన్నపికరోతి॥

తే. లోనసేయాసయునులేని జ్ఞానియరయ । మమతమాడ్చియహంకృతి మంటఁగలిపి
ఏమియునులేనిదనినిశ్చయించికొనియుఁజేయుఁబనులమఫలముఁదాఁజెందకుండు.

- 20 శ్లో॥ మనఃప్రకాశసమ్మోహ । స్వప్నజాడ్యవివర్జితః
దశాంకామపిసంప్రాప్తో । భవేద్దళితమానసః॥

తే. స్వప్నజాడ్యములునుప్రకాశమునుమోహ । ముడిగియునుదెప్పటిలుమదియొప్పునతఁడు
ఎద్దియేనొకదళతట స్థించినంత । గలితమానసుడై మర్మములనెఱిఁగెడి. 230

అష్టాదశ ప్రకరణము.

శాంతి శతకము.

- 1 శ్లో॥ యస్యబోధోదయేతావ । త్వస్మిన్ వద్భవతిభ్రమః
తస్మైసుఖైకరూపాయ । నమశ్శాంతాయతేజసే॥

తే. ఏనికేజ్ఞానముదయించు నెప్పటికినొ । అంతదనుకనుభ్రమస్వప్న మట్టులండు
అట్టిసుఖరూపమునుశాంత మైనయట్టి । తేజమునకేమిమృక్కుదుఁ దృప్తితీరి.

- 2 శ్లో॥ అగ్నియత్వాఖిలానర్థా । న్భోగానాప్నోతిపుష్కలాక్
సహిసర్వపరిత్యాగ । మంతరేణసుఖభవేత్॥

• తే. ధనమానాఁజియెల్ల భివములనరుండు । భోగములువిస్తరించియొపొందుచుండు
వానినన్నింటిఁద్యజించుచు మానవునికే । గానిసుఖమబ్బునేరదు కాదెతెలియ?

3శ్లో॥ కర్తవ్యదుఃఖమూర్తంఢ । జ్వాలాదగ్ధాంతరాత్మనః
కుతఃప్రళమపీయూష । ధారాసారమృతేనుఖం॥

అ. కర్మజనితదుఃఖ ఘనవిధీధితి । చేవిదగ్ధుడైన జీవికన్న
కాంతమనెడియమృత సారపుధారతాఁ । జిక్కుకున్ననుఖము దక్కునొక్కొ!

4శ్లో॥ భవోయంభావనామాత్రో । నకించిత్పరమార్థః
వాస్తవభావస్సభావానాం । భావాభావవిభావినాం॥

తే. పరగుసంకల్పమాత్రమై భవముజగతి । నాత్మయేభావరూపమై యలరుఁగాన
భావతదభావగతసుస్య భావములకు । లేదభావముచల్లన కాదుపహ్ని. 234

5శ్లో॥ నదూరంనచసంకోచా । ల్లబ్ధమేవాత్మనఃపదం
నిర్వికల్పంనిరాయాసం । నిర్వికారంనిరంజనం॥

అ. ఆత్మయొక్కరూప మగులబ్ధమదిదూర । మనసురాదుచేరు వనసురాదు
అగునునిర్వికల్పమగు నిరాయాసంబు । నగునునిర్వికృతిని రంజనంబు.

6శ్లో॥ వ్యామోహమాత్రవిరతౌ । స్వరూపాదానమాత్రతః
వీతశోకావిరాజంతే । నిరావరణదృష్టయః॥

అ. అన్నికనెడిజ్ఞాను లాత్మవిక్రాంతిచేఁ । దెలిసిమోహమడచి తెన్నెటింగి
వీతశోకులగుచు వెలుగొందుదురుభువి । వారీరిఁకేరు లేరుగారె? 236

7శ్లో॥ సమస్తంకల్పనామాత్ర । మాత్మాముక్తస్సనాతనః
ఇతివిజ్ఞాయధీరోహి । కిమభ్యస్యతిబాలవత్ ॥

అ. కలపప్రపంచమెల్లఁ గల్పనామాత్రమై । ముఖ్యమైనయాత్మ ముక్తుడెకద
అనుచుఁదెలిసిజ్ఞాని యర్థకునట్టుల । నలవఱదికొనఁడె యంతయుంత? 237

8శ్లో॥ ఆత్మాబ్రహ్మేతినిశ్చిత్త । భావాభావాచకల్పితౌ
నిష్కామఃకించిజానాతి । కింబ్రూతేచకరోతికిం॥

అ. తానుబ్రహ్మమనచుఁ దగుకలిమియులేమి । కల్పితములటంచుఁ గనెడుజ్ఞాని
ఏమి తెలియఁగోరు నేమనఁగాఁగోరు । నేమిపనులొనర్ప నిచ్చుగించు? 238

9శ్లో॥ అయంసోహమయంనాహ । మితిక్షీణావికల్పనాః
సర్వమాత్మేతినిశ్చిత్త । తూష్టింభూతస్యయోగినః॥

అ. తానెసర్వమంచుఁ భభ్యంబుగణించు । చూరకుండుయోగి నేరకుండు
అద్ది నేనుగానిఁ కిద్దియే నేనని । పలుకనైనమీన భావవిధులు 239

10శ్లో॥ నవిక్షేపోనచైకాగ్ర్యం । నాతిబోధోనమూఢతా
నసుఖంనచవాదుఃఖ । ముపశాంతస్యయోగినః॥

* తే. తనకువ్యక్తితయేకాగ్రితయునులేదు । చెలఁగు తెలివియుమాఢ్యము కలిమిలేదు
కడకుసౌఖ్యముమఱియుదుఃఖంబులేదు! ఉపశమముకల్గియొప్పడియొగికరయ240

11శ్లో॥ స్వారాజ్యేభైక్ష్యవృత్తైః । లాభాలాభేజనేవనే
నిర్వికల్పస్వభావస్య । నవిశేషోస్తియోగినః॥

తే. నిర్వికల్పస్వభావుడై నెగడుయొగి । కరయనింద్రపదవియుభై క్ష్యమునొకటె
లాభదాలాభదార్థపు లాగులాకటె |జనసమితియందువనందునునికయొకటె241

12శ్లో॥ క్వధర్మఃక్వచవాకానుః । క్వచార్థఃక్వవివేకతా
ఇదంకృతమిదంనేతి । ద్వంద్వైర్ముక్తస్యయోగినః॥

అ. ఇదియేచేయనైన దిద్దికాదనునట్టి । రెండులేకసమత నుండుయొగి
యేమెఱుంగుధర్మ కామంబులగ్ధంబు । తెలివిమోక్షమునకుఁ దెన్నుచూప? 242

13శ్లో॥ కృత్యంకిమపినైవాస్తి । నకాపిహృదిరంజనా
యథాజీవనమేవేహ । జీవన్ముక్తస్యయోగినః॥

తే. అవనిఁదానుజీవన్ముక్తుఁడైనయొగి । యెట్లదృష్టమెయిల్లెడి విందుఁగాని
చేయఁదగినదియనియొక చెయ్యెఱుంగఁడు! దేవమానసమనురాగ మూననిఁడు243

14శ్లో॥ క్వమోహఃక్వచవావిశ్వం । క్వతద్ధ్యానంక్వముక్తతా
సర్వసంకల్పసీమాయాం । విశ్రాంతస్యమహాత్మనః॥

అ. శాంతుఁడగుచుబుద్ధి సంకల్పములయందు । భ్రాంతిలేనియొగి వర్యనకును
వినఁగమోహమేడ? విశ్వంబనఁగనేడ? । మొదలధ్యానమేడ? ముక్తియేడ? 244

15శ్లో॥ యేనవిశ్వమిదందృష్టం । సనాస్తితిరోతునై
నిర్వాసనఃకింకురుతే । పశ్యన్నపినపశ్యతి॥

అ. ఎవ్వఁడీజగంబు నెల్లఁదాఁగనుచుండు । వాఁడెయొఱుగులేని జాడనొకట
నిశ్చయంబెఱుంగు నిర్వాసనుండైనఁ । జూచునట్టెయొండుఁ జూడకుండు 245

16శ్లో॥ యేనదృష్టంపరంబ్రహ్మ । సోహంబ్రహ్మేతిచింతయేత్
కించింతయతినిశ్చింతో । ద్వితీయంయోనపశ్యతి॥

*తే. ఎవఁడుబ్రహ్మముఁగనునొకా నేనబ్రహ్మ । మనిశానంగలయూహనే యంగలండు
రెండవదెయ్నుడుం గాన కుండుజ్ఞాని! తలఁపెఱుంగఁడెయేమిది తలనొనర్చు?246

17 శ్లో॥ దృష్ట్యేనాత్మవిత్తే పో । నిరోధంకురు తేత్వసా
ఉదారస్తు నవితీప్త । స్సాధ్యాభావాత్కరోతికిం॥

తే. ఎవడుచింతలభ్రాంతిని దవులునతడు । నరిగించి తనిరోధము నచ్చుచుండు
తానుదారుడుభ్రాంతి నే తగులకునికి । దివిరికనఁబనిలేదుసా ధింతమన్న. 247

18 శ్లో॥ ధీరోలోకవిపర్యస్తో । వత్కమానోపిలోకవత్
నసమాధింనవితీప్తం । నలేపంస్వస్యపశ్యతి॥

తే. లోకవిపరీతుఁడగుజ్ఞాని లోకమట్టు । వత్కనంబునఁబ్రారభ వత్తనున్న
అలసమాధియువితీప్త మల్లలేప । మరయఁడనవిగఁగనుగొన నై నఁబోడు. 248

19 శ్లో॥ భావాభావవిహీనోయ । స్తృప్తోనిర్వాసనోబుధః
నైవకించిత్కృతం తేన । లోకదృష్ట్యావికుర్వతా॥

తే. ఏబుధుఁడుభావతదభావ హీనుఁడైయుం । దృష్టుఁడైభ్రాంతులేవియు నెఱుంగఁడతఁ
డింతయేలోకదృష్టిగా వించెనేని । దానినొకపనిఁగాల్కక కూనరాదు. 249

20 శ్లో॥ ప్రవృత్తైవానివృత్తైవా । నైవధీరస్యదుర్గ్రహః
యదాయత్కర్తుమాయాతి । తత్కృత్వాతివృత్తస్సుఖం॥

తే. పనులొనరింపనవిమాను పట్లజ్ఞాని । యైనవానిలేదధి మానమెపుడు
ఎప్పుడేయదికావింప నేరుపడునా । యప్పుడదిచేసిసుఖముగా నధిపనించు. 250

21 శ్లో॥ నిర్వాసనోనిరాలంబః । స్వచ్ఛందోముక్తబంధనః
క్షీప్తస్సంసార వాతేన । చేష్టతేశుష్కపర్ణవత్॥

తే. భిమయుఁబనులఁబ్రవత్కనవానిప్రీతి । యెదియులేకుండిబంధన మేయెఱుంగని
జ్ఞానిసంస్కారమనుగాలి పూననగుట నెండినాఁకుగవతికంచు చుండునచాచా! 251

22 శ్లో॥ అసంసారస్యతుక్వాపి । నహర్వోనవిషాదతా
సశీతలమనానిత్యం । విదేహాభవరాజతే॥

తే. అజ్ఞసంసారమంటుని యట్టిజ్ఞాని । యెఱుంగఁడనందమునుభేద మేడఁగాని
చల్లనగుమానసంబున నెల్లయెడలఁ । దేజరిల్లుచునుండువి దేహుపగిది 252

23 శ్లో॥ కుత్రాపిసజహాసాస్తి । నాశోవాపిసకుత్రచిత్
ఆత్మారామస్యధీరస్య । శీతలాచ్ఛతరాత్మనః॥

తే. అత్మమ భిరామమైయుండు నట్టిధీర । మణికినార్ద్రాగ్నినిర్మల మానసునకు
పట్టువిడుపులయందెచ్చ పట్టదెచట । రాదునాశనమునన ర్థంబునెచట 253

24 శ్లో॥ ప్రకృత్యాశూన్యచిత్తస్య । కుర్వతోస్యయదృచ్ఛయా
పాకైశ్చ సేవధీరసః । నమానోనావమానతా॥

తే. వృత్తిలేకుండుచిత్తము వెలయుజ్ఞాని । పూనుపార్శ్వముననెయ జ్ఞానియట్లు
లేదియెట్టులఁజేయఁగా నేరుపడిన । మానమవమానమానఁడు మానమున. 254

25 శ్లో॥ కృతందేహేనక క్లేదం । నమయాశుద్ధరూపిణా
ఇతిచింతానురోధీయః । కుర్వన్నపికరోతిన॥

తే. ఈప్రసలుసేతమేనున నేయపడియె । గానియమలస్వరూపినా నేనొనర్ప
ననుచుయోజించుజ్ఞానియేఁడతఁడెప్పు । డేదిచేసియుఁజేయఁగ లే దనఁబడు. 255

26 శ్లో॥ అతద్వాదీవకురుతే । నభవేదపిబాలిశః
జీవన్ముక్తస్సుఖశ్రీమా । స్సంసరన్నపికోభశే॥

తే. అయఁబనులుజీవన్ముక్తఁడై నజ్ఞాని । యేనచేయుదుననువాని మైనొనర్ప
సాగిమాఘఁడుగాఁడుసంసారియైయు । సుఖియుక్తిమంతుఁడనఁదగుశోభి నొందు

27 శ్లో॥ నానావిచారసుశ్రాంతో । ధీరోవ్రిశాంతిమాగతః
నకల్పతేనజానాతి । నశ్రుణోతినపశ్యతి॥

తే. చాలగావైత్తభావవిచారములను । జేసిడస్సియువిశ్రాంతిఁ జెందుజ్ఞాని
యిప్పుడూహింపఁదెలిసికొనెన్నఁడౌర । వినఁగఁగనఁగనుదలఁపండె వింతగాను

28 శ్లో॥ అసమాధేరవిత్తేపా । స్సముముక్షుర్నచేతరః
నిశ్చిత్తకల్పితంపశ్య । స్పృహైవాచాస్తేమహాశయః॥

తే. జ్ఞానిముక్తుండుబద్ధుండుఁ గాఁడుసుమ్మి * అసమాధియుదైవతభ్ర మాశిలేమి
ఇద్ది సర్వమనిత్యమం చెఱుఁగుకతన । నిర్వికారుఁడబ్రహ్మమై నెగడుజగతి. 256

29 శ్లో॥ యస్యాంతస్యాదహంకారో । నకరోతికరోతినః
నిరహంకారధీరేణ । నకించిదకృతంకృతం॥

తే. ఏనిహృదిలోనహంకృతి పూనువాఁడు । చేయకుండినఁజేసిన స్లేయగపడు
తానహంకారమానని జ్ఞానియైనఁ । జేయునదియించుకయు లేకచేయనిదగు. 259

30 శ్లో॥ నోద్విగ్మంనచసంతుష్ట । మకర్తృస్పందవర్జితమ్
నిరాశంగతసందేహం । చిత్తంముక్తస్యరాజతే॥

తే. ముక్తఁడగుజ్ఞానిచిత్తము ముదమెఱుఁగక । కోపమొందకడఁగక కుదురువిడక
అసఁజెందకసందేహ మొగలేక । సర్వదాతేజరిల్లుస సారముగను. 260

31 శ్లో॥ నిర్ధాతుంచేష్టితుంచాపి । యచ్చి త్తంనప్రవర్తతే
నిర్ణమి త్తమిదంకింతు । నిర్ధాయతివిచేష్టతే॥

తే. ఏపనియమానబనిసేయ నెననిచిత్త । మొగిలబవర్తిపదాజ్ఞాని కూహలేమి
నిశ్చలత్వ మెయెల్లెడ నెగుడుమండుఁ జేష్టలూనరించునొకవేళఁ జిత్రముగను. 281

32 శ్లో॥ తత్త్వంయథాభామాకర్ణ్య । మందఃప్రాప్నోతిమూఢతాం
అథవాయాతిసంకోచ । మమూఢఃకోపిమూఢవత్ ॥

తే. నిక్కమాత త్వమొక్కటఁ జక్కఁగవినిమందుఁడజ్ఞానిమాఢ్యమునొందునూ వె
ధాన్యమునును కాత్మగాధలనువినికి । నేవివేకియొమూఢున ప్లేయొడఁబడు. 282

33 శ్లో॥ ఏకాగ్రతానిరోధోవా । మూఢైరభ్యస్యతేభ్యశం
ధీరాఃకృత్యస్మ పశ్యంతి । సుప్తవత్స్వపదేస్థితాః॥

తే. అల్గుంటిదూపాచి త్తమునాచికోలా । మూఢులభ్యసమెనరింతు మొగిమిగులను
స్వస్వరూపులుజ్ఞానులే పనులుఁగను । కలలెఱుంగనినిదితు కరణిధరణి. 283

34 శ్లో॥ అప్రయత్నాప్రయత్నాద్వా । మూఢోనాప్నోతినిర్వృతిం
తత్త్వనిశ్చయమాత్రేణ । ప్రాజ్ఞోభవతినిర్వృతః॥

మూఢుఁడగువాఁడునిర్వృతిఁబొందలేడు । చేపియత్న ముయత్నము చేయకయును
మహితమగుతత్త్వమెఱిగిన మాత్రముననె । నిర్వృతుండగుఁబ్రాజ్ఞుఁడు నిశ్చయముగ

35 శ్లో॥ శుద్ధంబుద్ధంప్రియంపూర్ణం । నిఃప్రపంచనిరామయం
ఆత్మానంతంసజానంతి । తత్రాభ్యాసపరాజనాః॥

తే. దాననభ్యాసపరజను ల్కానశ్శ్రేణుఁగ । గరయశుద్ధముబుద్ధము నైప్రియంబు
చాలపూర్ణమునిష్ప్రిపంచంబుమఱిని । రామయంబగునాత్మయనమ్యమూర్తి

36 శ్లో॥ నాప్నోతికర్మణామోక్షం । విమూఢోభ్యాసరూపిణా
ధన్యోవిజ్ఞానమాత్రేణ । ముక్తస్త్యైవత్వవిక్రియః॥

తే. కడఁగియభ్యాసరూపమాకర్మములనుమూఢుఁడగువాఁడుపొందఁడుమోక్షమరయ
మహితధన్యండువిజ్ఞాన మాత్రముననె । యేమొనర్చకముత్తుండై యెసఁగునూప

37 శ్లో॥ మూఢోనాప్నోతితద్బ్రహ్మ । యతోభవతిమిచ్ఛతి
అనిచ్ఛన్నపిసీరోహి । పరబ్రహ్మస్వరూపభాక్ ॥

తే. ఎంతగాఁగిమిఱితు త్నింతమన్న । మూఢుఁడలబ్రహ్మరూపముఁ బొందలేడు
ఇచ్ఛలేకున్నధీరుడై యెసఁగుజ్ఞానితాఁబరబ్రహ్మరూపంబుఁ దాల్చుఁగాడె. 287

38శ్లో॥ నిరాధారాగ్రహవ్యగ్రా । మూఢాస్సంసారపోషకాః

ఏతస్యానర్థమూలస్య । మూలచ్ఛేదః కృతోబుధైః॥

తే పట్టులేనిదురాగ్రహపటిమగల్లు । మూఢుడెయ్యెడిసంసార పోషకుండె
చోసులన్ని యుంసార మందలివని । జ్ఞానులడుగంటవఱకిరి కాజెదీని! 268

39శ్లో॥ నశాంతింలభతేమూఢో । యతశ్శమితుమిచ్ఛతి

ధీరస్తత్త్వంవినిశ్చిత్య । సర్వదాశాంతమానసః॥

తే. ఎంతశాంతింపనునమున నెంచియైన । మూఢుడెట్లునశాంతిని జొందలేడు
ధీరుడగుజ్ఞానితత్త్వంబుఁ దలిసినమ్మి/సర్వదాశాంతమనున నుర్విఁతెలఁగు. 269

40శ్లో॥ శ్వాత్మనోదర్శనంతస్య । యద్ద్రష్టమవలంబతే

ధీరాస్తంతంనపశ్యంతి । పశ్యంత్యాత్మానమవ్యయం॥

తే. కనఁగైనదెట్లఁ గనివమ్మువానికి । ఆత్మరూపమెట్లు లగపడెదీని
జ్ఞానులెఘుడుగనదు దీనినిదానిని । అరసికందురకన్య యాత్మముఁడె. 270

41శ్లో॥ కన్విరోధోవిమూఢస్య । యోనిర్బంధంకరోతివై

స్వారామస్యైవధీరస్య । సర్వదాఽసావకృత్రిమః॥

తే. పూనినిగ్బంధమొనరించు మూఢునకును । ఏడఁజిత్తనిరోధంబు కూడివచ్చు
అరయనాత్మాభిరాముడై యలరుజ్ఞాని । కలెడలనద్దినై జమై యెనయుఁగాక.

42శ్లో॥ భావస్యభావకఃకశ్చి । స్మరించిద్భావకోఽపరః

ఉభయోభావకఃకశ్చి । దేవమేవనిరాకులః॥

తే. తానుగనునదితర్కింపఁ బూనునొకఁడు/ఉన్నదియునున్నచుట్టును నుండుఁబరుఁడు
ఇదియునదియునున్నదిలోను గుదురదీని/యుత్తముండొందెనిశ్చల చిత్తుడగును. 272

43శ్లో॥ శుద్ధమద్వయమాత్మానం । భావయంతితుబుద్ధయః

నతుజానంతిసమ్మోహా । ద్వావజ్జీవమనిర్వృతాః॥

తే. అమట్టమద్వయమంచునే యాత్మనెఘుడు/దలఁచుచుండ్రుకుబుద్ధులి ధరణియుండుఁ
గానివ్యాపాహమునదానిఁ గానలేరు/బ్రదికినన్నాల్లసంతోష పడమలేఖి. 273

44శ్లో॥ ముముక్షోర్బుద్ధిరాలంబ । మంతరేణనవిద్యతే

నిరాలంబైవనిష్కామా । బుద్ధిర్ముక్తస్యసర్వదా॥

ఆ. ముక్తిఁగోరువాని బుద్ధిపట్టునుగోరి । కావనూనుదేనిసేనిగాని
మంత్రుడైనజ్ఞాని బుద్ధికోర్కయెలేమి/అచలమగుచుఁగాంచు నాత్మనెఘుడు

45శ్లో॥ విషయద్వీపినోవిత్కు । చకితాశ్శరణాన్ధినః
విశంతిర్ఘటితిక్రోడం । నిరోధైకాగ్రసిద్ధయే॥

తే. విషయశార్దూలములఁగాంచి వెఱచిపఱచి । ఆత్మరక్షణకై చొత్తు రల్లగుహల
తమకుఁజిత్తనిరోధమం దమరుననుచు । మందబుద్ధులుజ్ఞానిదా చందమగునె? 275

46శ్లో॥ నిర్వాసనంహరిందృష్ట్యా । తూష్ణీవిషయదంతినః
పలాయంతేనశక్తాస్తే । సేవం తేకృతచాటవః॥

తే. 'వాసనారహితునిచరి టైఖరిఁగని । విషయహస్తులశక్తత వెఱచిపఱచు
అల్ల వేదవృత్తననునిల్పి యమృతహాత్ము । వరుససేవించుఁగదప్రియ వాచులట్లు. 276

47శ్లో॥ నముక్తికారికాంధతే । నిశ్శంకోయుక్తమానసః
పశ్యన్పూర్వాస్పృశన్విభుః । స్మశ్నన్నాస్తేయథాసుఖం॥

తే. అచలమనమండియిఁగసంక యంబులేని । జ్ఞానియమవియమాదుల నూనఁబోఁడు
కనుచువినుచునుదినచుమూ రొనుచుస్పృశఁగొనుచుస్వేచ్ఛనుసుఖముగ మనెడి
నెపుడు. 277

48శ్లో॥ వస్తుశ్రవణమాత్రేణ । శుద్ధబుద్ధిర్నిరాకులః
నైవాచారమనాచార । మాదాస్యంవాప్రపశ్యతి॥

తే. పటిమచెడనానెవత్తుళి వణముచేత । అమలమతియైనజ్ఞానిని రాకులుఁడగు
కనఁడనాచారమాచార మనునవియును | ఇంక నాదాస్యమైన శృంకుఁడగుచు. 278

49శ్లో॥ యదాయత్కర్తృమాయాతి । తదాతత్కరుతేఋజః
శుభంవాప్యశుభంవాపి । తస్యచేష్టాహిబాలవత్॥

తే. ఎప్పుడేయదిచేయఁగ నొప్పునప్పు । డద్దిచేనడిఁబాఁరబ్బ మంచునంచి
శుభమదియెయ్యానొమటియద శుభమెయ్యానొ । బాలురకుసాటిచేష్టల పట్టనతఁడు.

50శ్లో॥ స్వాతంత్ర్యాత్సుఖమాపన్నతి । స్వాతంత్ర్యాలభతేపరం
స్వాతంత్ర్యాన్నిర్వృత్తింగచ్ఛే । తాస్త్వాతంత్ర్యాత్పరమంపదం॥

తే. తగునుసుఖమెల్లెడలనుస్వాతంత్ర్యముననె | తగుపథంబునుదొరకుస్వాతంత్ర్యముననె
అరయస్వాతంత్ర్య మొగిఁగొన్నుఁ బరమసుఖము । పరగుస్వాతంత్ర్య మొసఁగెడి
బరమపదము. 280

51శ్లో॥ అకర్తృత్వమభోక్తృత్వం । స్వాత్మనోమవ్యతేయదా
తదాక్షిణాభవంత్యేవ । సమస్తాశ్చిత్తవృత్తయః॥

తే. తనయకర్తృతయునుమఱి తనయభోక్తృతయునుమదిలోననెప్పుడు తలఁచు
నపుడే పానియాచిత్రవృత్తులు వరుసనన్ని । త్రైణ్యమునుబొందువాడగ గణ్యుఁ
డుగను. 281

52 శ్లో॥ ఉచ్చృంఖలాప్యకృతికా । స్థితిర్ధిరస్యరాజతే
నతుసస్పృహచిత్రస్య । శాంతిర్మూఢస్యకృత్రిమా॥

తే. నిస్పృహుండగుధీరుని నిజగుణంబుఁ । జాడస్వేచ్ఛ నెసంగిన శోభఁజెందు
సస్పృహుండగుమాధుని శాంతగుణమె । కల్పింపొటశోభను గానదెందు. 282

53 శ్లో॥ విలసంతిమహాభోగై । ర్విశంతిగిరిగహ్వరాః
నిరస్తకల్పనాధీరా । అబద్ధాముక్తబుద్ధయాః॥

తే. సక్తియేమాత్రముచలేని ముక్తబుద్ధు । లల్పసంకల్పమేలేని యట్టిధీరు
లొక్కచేరమహాభోగ మొందియుఁద్రుగిరులవనములొకచేరఁ దిరుగుచుఁద్రు.

54 శ్లో॥ శ్రోత్రియందేవతాంతీర్థ । మంగనాఽఘోషపింప్రియం
దృష్ట్యాసంపూజ్యధీరస్య । నకాపిహృదివాసనా॥

తే. జ్ఞానియగువాడుధర్మార్థ కాంక్షఁగనఁడు । శ్రోత్రియునిదేవుఁడీర్థముఁ జూచి
మొక్కిక్కఁ । గామముననెన్నఁదాతండు గనుఁగొనండు । సతనిధరణీపతినిబ్రయ
హితునిసుతుని. 284

55 శ్లో॥ భృష్యైఃపుష్టైఃకళత్రైశ్చ । దౌహిత్రైశ్చాపిగోత్రజైః
విహస్యన్ధిక్ష్మోత్యోయోగీ । నయాతివికృతింమనాక్॥

తే. పుత్రైదౌహిత్యైభృత్యకళత్రైగోత్రై । జులునుదన్నెత్తునిరసించి చూడనైన
జ్ఞానికేమాత్రమేనివి కారమున్నె? । మున్నె మోహముహృదిగోసి యున్నమిన్న.

56 శ్లో॥ సంతృప్తోపినసంతృప్తః । ఖిన్నోపిచఖద్యతే
తస్యాశ్చర్యదశాంతాంతం । తాదృశాపవజానతే॥

తే. అనుభవింపఁడుసంతోషి యైయుముదము । ఖిన్నుఁడైయునుదుఃఖము నెన్నఁ
డెపుడుతలఁపనాతనివింతవి ధంబులన్ని । అట్టిమహానియుఁడైననే యరయఁజూలు.

57 శ్లో॥ కర్తవ్యతైవసంసారో । నతాంపశ్యంతిసూరయాః
శూన్యాకారానిరాకారా । నిర్వికారానిరామయాః॥

తే. క్షీణినిశూన్యాకృతులునిరా కృతులునిర్వి । కారులునిరామయాలుతాము గాన
సంగు ఘనులుతలఁచుకార్యసంకల్పములను । అదియెయోగదసంసారమను
తలఁపున.

58శ్లో॥ అకుర్యన్న పిసంక్షోభా । ద్వ్యగ్రస్సర్వత్రమూఘభీః
కుర్యన్న పితృకృత్యాని । కుశలోహినిరాకులః॥

తే. ఏపనియెన్నకయుమూఘుఁ డెల్లయెడల । ఊభవేకాగ్రచిత్తతఁ జూడఁబడఁ
డు । నేరుపరిజ్ఞానిపనులెల్ల నిర్వహించు । చుండినిశ్చలచిత్తుఁడై యుండుఁబడమి288
59శ్లో॥ సుఖమాస్తేసుఖాశేతే । సుఖమాయాతియాతిచ
సుఖంవక్తిసుఖంభుజై । వ్యవహారేపితాంతధీః॥

తే. కాంతుఁడగుజ్ఞానివ్యవహార సరణినున్న । సుఖముగానుండునిద్రించు సుఖముగా
నె । సుఖముగావచ్చుఁబోవును సుఖముగానె । సుఖముగాఁబల్కఁభుజియించు
సుఖముగానె. 289

60శ్లో॥ స్వభావాద్యస్యనైవార్తి । స్లోకవద్యవహారిణః
మహాహ్రదశవాక్షోభ్యో । గతక్షేతస్సుశోభతే॥

తే. వ్యవహరించెడిజ్ఞానికిఁ బ్రాకృతుగతి । నార్తిలేమగతక్షేతుఁ డగునునై
ముననె యేపడయునులేమి ఘనజలశ్చ । యెబ్బవైఖరిశోభించు నమలపదవి290

61శ్లో॥ నివృత్తిరపిమూఘస్య । ప్రవృత్తిరుపజాయతే
ప్రవృత్తిరపిసీరస్య । నివృత్తిఫలభాగినీ॥

తే. మూఘజనునినివృత్తియు ముక్తఁడాతఁ । డగుటచేతఁబ్రవృత్తిగా ననుభవమగుఁ
గానిజ్ఞానిప్రవృత్తియు నానివృత్తి । ఫలమెయ్యెనగున్నవతనిని శ్చలతబలిమి291

62శ్లో॥ పరిగ్రహేషువైరాగ్యం । ప్రాయోమూఘస్యదృశ్యతే
దేహేవిగళితాశస్య । క్వరాగఃక్వవిరాగతా॥

అ పలచుకానియందు వైరాగ్యమెల్లెడఁ । గానఁబడునుమూఘ మానవునకు ।
మేననాసలేని జ్ఞానిని నెట్లుండు । రాగదశయుమణిని రాగదశయ? 292

63శ్లో॥ భావనాభావనాసక్తా । దృష్టిర్మూఘస్యసర్వదా
భావ్యభావనయాసాతు । స్వస్థస్యాదృష్టిరూపిణీ॥

తే. మూఘదృష్టికినాసక్తి ముండునిలిచి । యెల్లదునగునదికానిది యెంచుచుండు
స్వస్థుఁడగుజ్ఞానికాదృష్టి పొగఁ బోకఁమాపడఁగియుండుఁగొఱుమాలి నేపుతక్కి

64శ్లో॥ సర్వారంభేషునిష్కామో । యశ్చరేద్బలవన్మనః
నలేపస్తస్యశుద్ధస్య । క్రియమాణేపిశర్మకః॥

అ. బాలునట్లుకాదు పాశరహితజ్ఞాని । సర్వకార్యములను సలుపుచుండు
వైసబునులొనర్చు నల్లఘగర్భత్వ । మితనికుండదరము ననులుఁజేగుట 294

65శ్లో॥ సవవధన్యతృజ్ఞః । సర్వభావేషుయస్సమః
పశ్యన్పృణ్వాన్సప్తశబ్దమ్ । న్నశ్చన్నిస్తర్షమానసః॥

ఆ. సర్వభావములను సముదేశితఁదాతఁడే । అతృజ్ఞతృధన్యఁ డయినవాఁడు । తనిసి
యొందుచుదిగె తాఁగనుచునుస్పర్శ । గొనునుమూయకొనును దినునిరతము 295

66శ్లో॥ క్వసంసారఃక్వచాభాసః । క్వసాధ్యంక్వచసాధనం
ఆకాశస్యేవధీరస్య । నిర్వికల్పస్యసర్వదా॥

ఆ. ఆకాశమువలెనే యవికల్పఁడౌజ్ఞాని । కేటికీప్రపంచ మిందలిచిధ
స్వర్గమైననీడ సాధ్యముగాఁగోరు । యజ్ఞసాధనంబు నరయునేడ? 296

67శ్లో॥ సజయత్యర్థసన్యాసీ । పూర్ణస్వరసవిగ్రహః
అకృత్రిమోఽనవచ్ఛిన్నే । సమాధిర్యస్యవర్తతే॥

ఆ. ఎవనినైజభావ మెన్నఁబూర్ణస్వరూ । పమనఁదగునమాధి నమరియొందు
నతఁడెపూర్ణమూర్తి యర్థపరిత్యాగి । అన్నిటినిజయించి యెన్నికఁగను 297

68శ్లో॥ బహునాత్రకిముక్తేన । జ్ఞాతతత్త్వోమహాశయః
భోగమోక్షనిరాకాంక్షీ । సదాసర్వత్రసీరసః॥

ఆ. జేయుమాటలేటి కొయితత్త్విజ్ఞుడే । తామహాశయంబు తథ్యముగను
భోగమోక్షములనె పొందఁగాఁగోరండే । యెప్పుడునువిరాగి యేయగుఁగద 298

69శ్లో॥ మహదాదిజగద్వైతం । నామమాత్రవిజృంభితం
విహాయశుద్ధబోధస్య । కింకృత్యమవశిష్యతే॥

ఆ. పంచభూతములనె పరగుప్రపంచము । కుండటనడితెలివి బండచేఱచి
యొండఁజేయుజ్ఞాన మొప్పురునములున । కొక్కపనియుఁజేయ నున్నమిగిలి? 299

70శ్లో॥ భృమభూతమిదంసర్వం । కించిన్నాస్తీతినిశ్చయీ
అలక్ష్మ్యస్ఫురణశృద్ధః । స్వభావేనైవశామ్యతి॥

ఆ. భృంతిమాత్రమెదుట బరగునదంతయు । శేమిలేదటంచు నెఱుఁగునతఁడు
శుద్ధుడగుటఁజితై స్ఫురింపను మెఱుగుట । నైజమైనకాంతి తోఁజెఱుగడి 300

71శ్లో॥ శుద్ధస్ఫురణరూపస్య । దృశ్యభావమపశ్యతః
క్వధిఃక్వచవైరాగ్యం । క్వత్యాగఃక్వశమోపివా॥

ఆ. చెలగునస్వభృతాక చిద్రూపియొప్పుండు । గానవచ్చుదాని గనుఁగొనండు
విధియతనినేడ? వివరిరాగతయేడఁ । ద్యాగమేడ?కాంతి యొననేడ? 301

72 శ్లో॥ స్ఫురతోఽనంతరూపేణ । ప్రకృతించనపశ్యతః
క్వబుధఃక్వచనామోక్షః । క్వహర్షఃక్వవిషాదతః॥

అ. చెలఁగునఖిలరూప విన్మూర్తియొప్పుడు । గార్వసహితమాక్షఁ గానకుండు
బంధమతనికేడఁ బరగుమాక్షం చేడ? । మోదమేడ? భయద భేదమేడ? 802

73 శ్లో॥ బుద్ధిపర్యంతసంసారే । మాయామాత్రంవివర్తతే
నిర్మమోనిరహంకారో । నిష్కామశ్శోభతేబుధః॥

తే. బుద్ధిపర్యంతసంస్థితి భూషితుడయి । కల్పితంబగుజగమునా కారమొందు
బుధుఁడుమతయహంకృతి పొందునొక్క! । కామమేలేకశోభించు భునుఁ
డతండు. 803

74 శ్లో॥ అక్షయగతసతాప । మాత్మానంపశ్యతోమనః
క్వవిద్యాచక్వనావిశ్వం । క్వదేహోహంమమేతివా॥

అ. త్తయనిరహితముగత సంతాపచగునాత్మ । మనవరతముగనలఁ గనెడుమునికి
విద్యయనగనేడ? విశ్వంబనగనేడ? । మేనునేనునాది నానివేడ? 804

75 శ్లో॥ నిరోధాదీనికర్మాణి । జహతిజడధీర్యది
మనోరథాన్ప్రళింపాంశ్చ । కర్తుమాప్నోత్యతత్త్వణాత్॥

తే. ఎఱుమవిత్తనిరోధాదు లుపరమింప । నెంచునోమాధుఁడాక్షణ మేమొదలిడి
పలుమనోరథములప్రహ పములువరుసఁ మదికిసంధించికోఁజూచుమానవేమి. 805

76 శ్లో॥ మందస్మత్పాపితద్వస్తు । నజహతివిమూఢతాం
నిర్వికల్పబహిర్యత్నా । దంతర్ద్విషయలాలసః॥

అ. మందుఁడాత్మగస్తు మాహాత్మ్యమునువిన్న । నేమి! మాధ్యమతని యెడఁదవిడదు
బహుటియత్న మందుఁ బనులనుమానిన । మనమానందువిషయ మమతపోదు. 806

77 శ్లో॥ జ్ఞానాద్గతికర్మాయో । లోకదృష్ట్యాపిగర్భకృత్
నాప్నోత్యవసరంకర్తుం । వక్తుమేవనకించన॥

అ. జ్ఞానముననుగతి కర్ముఁడొనాతండు । కనఁగఁబనులుసేయ ననునొనరిన
సుగతియేనొన్న నింతయునచియింప । నవసరంబుపొందఁ దచ్చెరువగు. 807

78 శ్లో॥ క్వతమఃక్వప్రకాశోవా । హానంక్వచపకించన
నిర్వికారస్యధీరస్య । నిరాతంకస్యపర్వదా॥

అ. ఎల్లవేళలందు నేభయమునులేక । మఱివికృతియేలేక మనెడిజ్ఞాని
కర్తృభకాకమేడ? పుప్రకాశం చేడ? । దాగ్గమేడ? నేది యైనలేదు. 808

79 శ్లో॥ క్వధైర్యం క్వవివేకిత్వం । క్వనిరాతంకతాపిచా
అనిర్వాచ్యస్వభావస్య । నిస్స్వభావస్యయోగినః॥

ఆ. నిర్వచింపరాని నిజగుణమొప్పుస్య । భావరహితఃడైన పరమయోగి
కేడపై ర్యమందు? నేడవివేకిత్వ? । మేడనుండుభీతి యెఱుంగునుకె? 809

80 శ్లో॥ నస్యగోనైవనరకో । జీవన్ముక్తిర్నచైవహి
బహునాత్రకిముక్తేన । యోగదృష్ట్యానకించన॥

ఆ. స్వర్గనరకములును వరలుజీవన్ముక్తి । యైనలేడుజ్ఞాని యైనవాని
కిచటవేయచెప్ప నేమిటికిలయోగ । దృష్టి నేమిలేదు స్పష్టమిదియె. 810

81 శ్లో॥ నైవప్రార్థయతేలాభం । నాలాభేనానుశోచతి
ధీరస్యశీతలంచిత । మమృతేనైవపూరితం॥

ఆ. ధీరుడైనవాని దివ్యచిత్తంబెన్న । నమృతమయముఁజల్ల నైనదియును
లాభమానపడఁడు లభ్యముకాకున్నఁ । బంతసేయఁడిదియె వింతికాదె! 811

82 శ్లో॥ నశాంతంస్తాతినిష్కామో । నదుష్టమపిసిందతి
సమదుఃఖసుఖస్తృప్తః । కించిత్కృత్యంనపశ్యతి॥

ఆ. శాంతుడనుచునొకని సంస్తుతిసేయఁడు । దుష్టుడనుచునొకని దూఱబోఁడు
సౌఖ్యదుఃఖములను సముడగుదృప్తుడౌ । నెదియుఁగోయఁగానఁ డిచ్చలేమి.

83 శ్లో॥ ధీరోనద్వేష్టిసంసార । మాత్మానందదిదృక్షతి
హర్షామర్షవినిర్ముక్తో । నమృతోనచజీవతి॥

ఆ. పరమయోగిద్వేష పడఁడుసంసారము । పూనియాత్మనైనఁ గానఁబోఁడు
ముదముదోషములను మొదలంటవిడనాడిచావకుండుబ్రదుకఁ జాలకుండు. 818

84 శ్లో॥ నిష్ఠేహాపుత్రదారాదా । నిష్కామోవిషయేషుచ
నిశ్చింతస్స్వశరీరేపి । నిరాశశ్శోభతేబుధః॥

ఆ. జ్ఞానిగుతులనాలి నైవలేమింపఁడు । విషయములనుగాను విరహితుడగు
తనయొడలికినైనఁ బొనరింపఁడేదింత । అడయెదియులేక యలరుచుండు. 814

85 శ్లో॥ తుష్టిస్సర్వత్రధీరస్య । యథాపతితవర్తినః
స్వచ్ఛందంచరతేదేశా । న్యత్రాస్తమితశాయినః॥

ఆ. ప్రాప్తదశలబట్టి వర్తింతుజ్ఞానికి । నెల్లయెడలదృష్టి కొల్లకొల్ల
ఏడఁబొద్దుగుంకు, నాడనిద్రించుచుఁ । దిరుగువాంఛలేక జేళములను. 815

86శ్లో॥ పరమాదేతువాదేహణాః । నాస్యచింతామహాత్మనః
స్వభావభూమివిశ్రాంతి । విస్మృతాశేషసంస్మృతేః॥

అ. ఆత్మభావభూమి హాయిగవిరమించి । మాయసంస్మృతులను మఱచునట్టి
ఆమహామహానట సంకంబుమరణింప । నైస్సలదుకనైన నగునెదింత. 816

87శ్లో॥ అకించనఃకామచార్దో । నిర్ద్వంద్వశ్చిన్న సంశయః
అసక్తస్సర్వభావేషు । కేవలారమతేబుధః॥

అ. బుధుడకించనుండు పుడమిఁజరించుచు । సౌఖ్యదుఃఖభేద సంశయములు
సర్వభావములను సక్తియులేకుండు । వికృతిలేకమౌనము పెరియనుండు. 817

88శ్లో॥ నిర్మమశ్శోభతేధీరః । సమలోష్ఠాశ్శకాంచనః
సుభిన్నహృదయగ్రంథి । ర్వినిర్ధూతరజస్తమః॥

అ. జ్ఞానిమమతలేక కాంచనలోష్ఠము । ల్పమతఃజూచియహముఁ జక్కనటికి
తమమరాజసంబు తఱిఁగిపోయడిగియు । శోభఁజెందియుండు శుద్ధుడగుచు. 818

89శ్లో॥ సర్వత్రానవధానస్య । నకించిద్వాసనాహృది
ముక్తాత్మనోవిత్పప్రస్య । తులనాకేనజాయతే॥

తే. ఎత్తుకునేకాగించి త్రంటె యెఱుంగకుండు । జ్ఞానియించుకవాసన కనఁడుహృదిని
కర్తృతయెహనుఁద్యప్తిని ఘనముగఁగను । నతనికిడైనవాఁడున్నె యవనియుండు?

90శ్లో॥ జానన్నపినజానాతి । పశ్యన్నపినపశ్యతి
బుధివన్నపినచబూతే । కోఽన్యోనిర్వాసనాదృతే॥

అ. జాంభలేనిజ్ఞాని వలెనవ్యుడిలనున్నె? । యెఱుంగునట్టెయుండు నెఱుంగఁజెదియు
కాండునట్టెయుండుఁ గనుఁగొనఁజేదియుఁ । బలంకునట్టెయుండుఁ బలంకఁజేదియు.

91శ్లో॥ భిక్షుర్వాభూపతిర్వాపి । యోనిష్కామస్సశోభతే
భావేషుగళితాయస్య । శోభనాశోభనామతిః॥

అ. తలఁపులందుఱుద్ది యలరుచుఁదలఁగుచు । నుంటమాను పెరివి మద్విశేతఁ
డగునకాముఁడారఁ దారయభిక్షువే । యైనస్వపతియైన నందుశోభ. 821

92శ్లో॥ క్వస్త్వాచ్చంద్యంక్వసంకోచః । క్వనాతత్త్వవివిశ్వయః
నిర్వ్యాజార్జవభూతస్య । చరితార్థస్యయోగినః॥

అ. నిష్కమటకసరళ నియమసంఘటితార్థ । యుక్తిగలుగుయోగి కొకటనున్నె?
అర్జవస్వరూపియని కడఁగనిసంకోచ । మల్లతత్త్వమందు నడురురూఢి. 822

93 శ్లో॥ అత్మవిశ్రాంతిత్వప్తేన । నిరాశేనగతార్తినా
అంతర్యదనుభూయేత । తత్కథంకస్యకథ్యతే॥

తే. అత్మవిశ్రాంతిచేద్యప్తి నందియండి । ఆసయునుదుఃఖమునులేక యలరుజ్ఞాని
హృదయమనుభవమునుబొంది సదమలమగు । నద్దియెట్లుల నెవనికి నగుఁదెలుపఁగ?

94 శ్లో॥ సుప్రాప్తినసుషుప్తాచ । స్వప్నేపిశయిత్తోనచ
జాగరేపినజాగర్తి । ధీరస్తప్తప్రపదేపదే॥

అ. నిదురవోవకుండు నిద్దురఁజెందుమఁ । బడకలేదుకలలు వడయనైన
మేలుకొనఁగనండు మెలఁకువయందును । ధీరుఁడెల్లయెడలఁ దృప్తుఁడెందు. 324

95 శ్లో॥ జ్ఞఃసచింతోపినిశ్చింతః । సేంద్రియోపినినింద్రియః
సుబుద్ధిరపినిదృద్ధిః । నాహంకారోఽనహంకృతిః॥

అ. జ్ఞానిచింతసేయుఁ గానినిశ్చింతుఁడు । ఇంద్రియరహితుఁడగు సేంద్రియుఁడయి
బుద్ధియెసగునైన బుద్ధిలేకుండున । హంకృతికలిగియన హంకృతియగు. 325

96 శ్లో॥ నసుఖీనచవాదుఃఖీ । నవిరక్తోనసంగవాక్
నముముక్షుర్నవాముక్తో । నకించిన్నచకించన॥

అ. జ్ఞానియైనయతఁడు కాఁడయ్యసుఖిదుఃఖి । రక్తికలయతఁడువిరక్తుఁడునిఁక
మఱియుముక్షువల్ల మహితుఁడౌముత్తుండు । ఎన్నఁగలఁదికాఁడిఁ కేమికాఁడు.

97 శ్లో॥ విక్షేపేపినవిక్షేప్తః । సమాధౌనసమాధిమాన్
జాడ్యేపినజడోఽభవ్యః । పాండిత్యేపినపండితః॥

తే. చిత్తవిక్షేపముననువిక్షేప్తుఁడనఁగ । నొగిసమాధిసమాధిసం యుతుఁడనఁగ
జాడ్యమందలభన్యుండు జడుఁడనఁగ । పాండితినిబండితుఁడనఁగఁ బడఁడునూపె

98 శ్లో॥ ముక్త్యుపాస్థితస్వస్థః । కృతకర్తవ్యనిర్వృతః
సమస్పర్వత్రవైతృష్ట్యా । న్నస్మరత్యకృతంకృతం॥

అ. పాప్తమైనయనికి స్వస్థుఁడౌముత్తుండు । చేయఁజేయనున్న హాయిగమను
సర్వసముడతండు సలిపినదటుకాని । దరయఁబోవఁడేమి యాసలేమి. 328

99 శ్లో॥ నప్రీయతేవంద్యమానో । నింద్యమానోనకుప్యతి
నైవోద్విజతిమరణే । జీవనేనాభినందతి॥

అ. మౌక్తికవారటంచ మక్కువఁజెందండు । కోపపడఁడునిరద్భ మోపిరనును
చావునకునున్నదిని నోవఁడుచెదరఁడు । బ్రదుకమోదపడఁడు పరమయోగి. 329

100 శ్లో॥ నథావతిజీవాక్షీర్ణం । నారణ్యముపశాంతభీః
యథాతథాయత్రతత్ర । సమయేనావతిష్ఠతే॥

అ. శాంతభీతిఁడైన జ్ఞానిపురములకు । నడవులకునుబరువు లిడఁగఁబోక
ఎటులాడుటయెటను యటనెకాలానునా । రముగనిలుచుకట్టి భ్రమలుమాని.
ఏకోనవింశప్రకరణము.

అ త్య వి శా ౧ త్య వ్య క ము.

1 శ్లో॥ తత్త్వవిజ్ఞానసందంశ । మాదాయహృదయోదరాత్
నానావిధపరామర్శ । శబ్దార్థధారఃకృత్సమయా॥

అ. మానసియనీడు జ్ఞానోపదేశమక్ష । బట్టికారుచేతఁ బట్టిన్పొదయ
మందునుండిసంశ యములనుకల్పంబు । లూడఁ బెఱుకఁగలిగి నాడఁగురుండఁగిరి॥

2 శ్లో॥ క్వధర్మఃక్వచవాకామః । క్వచార్థఃక్వవివేకితా
క్వద్వైతంక్వచవాద్వైతం । స్వమహిమ్నిస్థితస్యమే॥

అ. నాదుమహిమయందుఁ బాదుకొన్నట్టివా । కేడధర్మఃమర్థ మేడఁగిగామ
మెచటఁగెదిలియెచట? నెచటనద్వైతము? । ద్వైతమేడఁగఁబాడఁగోతహడ

3 శ్లో॥ క్వభూతంక్వభవిష్యద్వా । వర్తమానమపిక్వవా
క్వదేశఃక్వచవానిత్యం । స్వమహిమ్నిస్థితస్యమే॥

అ. నాదుమహిమయందుఁ బాదుకొన్నట్టివా । కేడభూతకాల? మేడభావి
కాల? మేడజరుగు కాలము? నేకంబు । నేడనెటనిత్య మెంచిచూడ? 333

4 శ్లో॥ క్వచాత్మాక్వచవానాత్మా । క్వశుభంక్వాశుభంతథా
క్వచింతాక్వచవాచింతా । స్వమహిమ్నిస్థితస్యమే॥

అ. నాదుమహిమయందుఁ బాదుకొన్నట్టివా । కార్మయెట?ననాత్మ యనఁగనెచట
శుభమునేడ?మఱియ శుభమనఁగానేడ? జింతసేయుటెటన చింతయెచట? 334

5 శ్లో॥ క్వస్వప్నఃక్వసుషుప్తిర్వా । క్వచబాగరణంతథా
క్వతురీయంభయంవాపి । స్వమహిమ్నిస్థితస్యమే॥

అ. నాదుమహిమయందుఁ బాదుకొన్నట్టివా । కేడస్వప్న?మింక నెటసుషుప్తి?
ఎచటబాగరణము నేజొందియుండుట? । పటుతురీయమేడ? భయమునేడ? 335

6 శ్లో॥ క్వదూరంక్వసమీపంవా । బాహ్యంక్వాభ్యంతరంక్వవా
క్వదూరంక్వచవాసూక్ష్మం । స్వమహిమ్నిస్థితస్యమే॥

- అ. నాదుమహిమయందుఁ బాదుకొన్నట్టివాఁడేదాఁడే? మరయ నేడదాఁడే?
బయలునేడే? లోని భాగంబనఁగ నేడే? | స్థూలమేడే? జాడ నూత్నమేడే? 338
- 7 శ్లో॥ క్వమృత్యుర్జీవితంవాక్వ | లోకాఃక్వాస్యక్వతాకికం
క్వలయఃక్వసమాధిర్వా | స్వమహిమ్నిస్థితస్యమే॥
- అ. నాదుమహిమయందుఁ బాదుకొన్నట్టివాఁడేదాఁడే? మరయ నేడదాఁడే?
జీగములేడే? వాని జోడలనఁగ నేడే? | మఱియంబు నెట? స మాధియెచట? 337
- 8 శ్లో॥ అలంత్రివర్గకథయా | యోగస్యకథయాప్యలం
అలంవిజ్ఞానకథయా | విశ్రాంతస్యమమాత్మని॥
- అ. వెలయునాత్మయందు విశ్రాంతిగఁజేసినవాఁడు | గలత్రివర్గ విషయ కథలుచోలు
ఘనములైనయోగ కథలునుజోలును | బుధులెఱుంగుజ్ఞాన కథలుచోలు. 336

వింశప్రకరణము.

శిష్యప్రశ్న క్త జీవన్ముక్తి చతుర్దశికము.

- 1 శ్లో॥ క్వభూతానిక్వదేహావా | క్వేంద్రియాణిక్వవామనః
క్వశూన్యంక్వచనైరాశ్యం | మత్స్వరూపేనిరంజనే॥
- అ. అనిరంజనుండ నై యలరెడినాకు | నేడభూతవయము? నేడమేను?
ఇంద్రియంబులేడే? నెక్కడనుమనంబు? | లేమియేడే? నాన లేమియేడే? 339
- 2 శ్లో॥ క్వశాస్త్రంక్వాత్మవిజ్ఞానం | క్వనానిర్విషయంమనః
క్వత్వప్రీక్వవిత్వప్రత్యేత్వం | గతద్వంద్వస్యమేసదా॥
- అ. అల్లరెండులేక యలరెడినాకెత్త | నేడశాస్త్ర?మాత్మ మెఱుంగులేడే?
విషయరహితమగుచు వెలయుమనంబేడే? | దనియులేడే? దనియు కునికియేడే?
- 3 శ్లో॥ క్వవిద్యాక్వచవావిద్యా | క్వహంక్వేదంమమక్వవా
క్వబంధఃక్వచవామోక్షః | స్వరూపస్యక్వరూపితా॥
- అ. నిర్విశేషరూపి నేఁగద;విద్యయ | విద్యఁజూచుమనిది విసఁగనది
బంధమోక్షములును బటుధర్మవార్తయు | నేడహతమన్న నేడనయ్య? 341
- 4 శ్లో॥ క్వప్రార్థానికర్మాణి | జీవన్ముక్తిరపిక్వవా
క్వతద్విదేహకైవల్యం | నిర్విశేషస్యసర్వదా॥
- త. నిర్విశేషస్వరూపివై నిత్యమందు | నాకుఁబ్రార్థకర్మంబు లేకడదగు
అరసిమాడజీవన్ముక్తి యైననేడ? | నలవిదేహకైవల్యంబు నందులేడ? 342

5 శ్లో॥ క్వక్రక్వచవాభోక్తా । నిష్క్రియంస్ఫురణంక్వవా
క్వాపరోక్షంఫలంవాక్వ । నిస్స్వభావస్యమేసదా॥

అ. నిర్గుణుండనగుచు నిచ్చలునేనుందుఁ । గర్తయేడోభోక్త కలిమియేడో
ఎచటనిష్క్రియత్వో మెచ్చటస్ఫురణంబు? ఎచ్చటనపరోక్షో మెచటఫలము?

6 శ్లో॥ క్వలోకఃక్వముముక్షుర్వా । క్వయోగీజ్ఞానవాన్క్వవా
క్వబద్ధఃక్వచవాముక్తః । స్వస్వరూపేహమద్వయే॥

అ. అద్వయాత్మరూప మందియేనుండుదు నెటముముక్షు? వెన్న నేడజ్ఞము?
యోగియెచటోజ్ఞాన యుక్తుండనగ నేడ? మోహబద్ధుడేడ? ముక్తుడేడ? 344

7 శ్లో॥ క్వస్పృష్టిఃక్వచసంహారః । క్వసాధ్యంక్వచసాధనం
క్వసాధకఃక్వసిద్ధిర్వా । స్వస్వరూపేహమద్వయే॥

అ. అద్వయాత్మరూప మందియేనుండుదు । నెచటస్పృష్టియరయ నేడలయను
సాధ్యమనగ నేడ? సాధనం దేడను? ఏడసాధకంబి? కేడసిద్ధి? 345

8 శ్లో॥ క్వప్రమాతాప్రమాణంవా । క్వప్రమేయంక్వచప్రమా
క్వకించిత్యనికించిద్వా । సర్వదావిమలస్యమే॥

తే. నిచ్చలమలస్వరూపి నై నెగడునాకు । నెటప్రమాతాప్రమాణంబు నేడగలదు?
ఎటప్రమేయము? ప్రమాయుఁడా నేడగలదు? ఏడగించి! త్రికించిత్తు నేడఁజూడ?

9 శ్లో॥ క్వవిక్షేపఃక్వచైకాగ్ర్యం । క్వనిర్భోజఃక్వమూఢతా
క్వహర్షఃక్వవిషాదోవా । సర్వదానిష్క్రియస్యమే॥

తే. ఎప్పుడేపనియునులేక యెసఁగునాకు । నేడవిక్షేప? మైకాగ్ర్య మేడనప్పు?
ఏడమూఢత? నిర్భోజ మేడఁజూడ? హర్ష మేడ? విషాదంబు నందులేడ? 347

10 శ్లో॥ క్వచైషవ్యవహారోవా । క్వచసాపరమార్థతా
క్వసుఖంక్వచవాదుఃఖం । నిర్విమర్శస్యమేసదా॥

అ. ఏవిమర్శలేక యెప్పుడుండగునాకు । వ్యాకహారికంబు లరయులేడ?
పరఁగుచుండునట్టి పారమార్థిక మేడ? సుఖముదుఃఖమేడఁ జూడఁజూడ? 348

11 శ్లో॥ క్వమాయాక్వచసంసారః । క్వప్రీతిర్విరతిఃక్వవా
క్వజీవఃక్వచతద్భ్రష్టా । సర్వదావిమలస్యమే॥

అ. అనవరతమునిర్మ లాత్ముండనగునాకు । చుహితసంస్పృతియును మాయయేడ?
ప్రీతియేడ? విరతి రీతియు నేడను? తివుడేడ? బ్రహ్మ భావమేడ? 349

12 శ్లో॥ క్వప్రవృత్తిర్నివృత్తిర్వా । క్వముక్తిః క్వచబంధనం
కూటస్థనిర్విభాగస్య । స్వస్థస్యమమసర్వదా॥

తే. పరఁగఁగూటస్థితాఖండ భాగుఁడనయి । యనఁతరతమనుస్వస్థుఁడ నై ననాకు
ఏడనుండుఁబ్రవృత్తిని వృత్తియేడ? ముక్తియేడను? బంధనం యుక్తియేడ? 850

13 శ్లో॥ క్వోపదేశః క్వవాశాస్త్రం । క్వశిష్యః క్వచవాగురుః
క్వచాస్తిపురుషాహోవా । నిరుపాధేశ్వరస్యమే॥

తే. అరయనిరుపాధిక శివుఁడ నై ననాకు । శాస్త్రమెక్కడ? నుపదేశ సంజ్ఞయెచట
శిష్యుఁడననేడ? గురుఁడొందుచెలఁగులేడ? బరఁగుచుండెప్పురుషార్థ పదవులేడ?

14 శ్లో॥ క్వచాస్తి క్వచవానాస్తి । క్వాస్తిచైకం క్వచద్వయం
బహువాత్రకిముక్తేన । క్రిచిన్నోత్తిష్ఠతేమము॥

అ. ఏడనున్నదనుట? యెచటలేదనుటయు? । నేడఁడగునొకండు? నెందురెండు?
నేయిపలుకనేల? వివరింపనించుకే । బ్రతిభలేదునాకు నతులికునకు. 852

ఏకవింశ ప్రకరణము.

సంఖ్యాక్రమన్యాఖ్యానము.

1 శ్లో॥ దశషట్పదేశేన్యః । శ్లోకాశ్చపంచవింశతిః
సత్యాత్మానుభవోల్లాసే । ఉపదేశేచతుర్దశ॥

తే. అదినుపదేశమునఁబది యాఱుగలవు । ఎన్ననాత్మానుభవమున నిట్విదైదు
ఓలినుపదేశమునఁబది నాలుగమరు । జూడనుల్లాసములుముట్ట శ్లోకములివి.

2 శ్లో॥ షడ్ములీసేలయేచైవో । పదేశేచచతుశ్చతుః
పంచకన్యాదనుభవే । బుధమోక్షేచతుష్కం॥

తే. ఆనుభవోల్లాసమందలి నాఱునాల్గు । నాలుగుపదేశములరెంటు నోలినతురు
మరలనుభవముననైదు మహితబంధ । మోక్షముననాల్గుశ్లోకము లుద్వేగఁడగు

3 శ్లో॥ నిర్వేదోపశమేజ్ఞానే । ఏవమేవాష్టకంభవేత్
యథానుభవేనైకంచ । శాంతోన్యోద్వేదసమ్మితం॥

తే. ఆమరునిర్వేదమందుప శమమునందు । జ్ఞానమందేరమేవయ స్సంజ్ఞ నెనిమి
దేనియాయథానుభవంబున నేడుకాంతి । శ్లోకముల్నాలుగుపక్షము సాంపుగాను.

4 శ్లో॥ తత్త్వోపదేశేవింశచ్చ । దశజ్ఞానోపదేశే
తత్త్వస్వరూపేవింశచ్చ । శమేచతకంభవేత్॥

తే. తెలియనియనిదన్విత దేశమందుఁ | దివ్యనాపదిజ్ఞానోప దేశమందు

యాధినియనిత త్వన్వరూపమందు | కాంతిసోకనమాన్విత మున్మత్తగఁధారు.

క శ్లో: అష్టకంచాత్మవిశ్రాంతో | జీవన్ముక్తాచతుర్దశ

మట్పుఖ్యాక్రమవిజ్ఞానే | గ్రంథై కాత్మ్యైరతఃపరం॥

తే. అత్మన్మూర్తియనుచాని యందెనిమిది | పరగుచుండుచీనున్మక్తి బదియింజాల్లుం

అంతసంఖ్యాక్రమజ్ఞాన మంతమునను | శక్తివనియాల్లొకంబు లొప్పునినియె.

క శ్లో: వింశ త్యేకమితైఃఖండైః | శ్లోకై రాత్మాగ్నిమధ్యభైః

అవధూతానుభూతేష్వ | శ్లోకాస్సంఖ్యాక్రమాఅమీ॥

తే. ఎప్పుడుజ్ఞానఖండంబు లిట్లుదొకటి | కలవునున్నుటరెండుశ్లోకంబులందు

బరగునవధూతలకునను భవములగుట | నిట్టినుల్లోసంఖ్యచేనిద్దియలు. 358

కం. వడిజనకునకష్టర | తోడుతెల్పకజ్ఞానబోధ తుదిరికనిదియె

తడతొంగిచక్కఁగాకడ | వడినిడికొననిత్యహర్ భరితుడగువా! 359

కం. జ్ఞానానందయతీంద్రుని | యానన్నేదెలుఁగొనర్చి యవనిస్థలిని

దానింబ్రకటనపటచితి | నీనామాంకితముకాఁ నిల్చుమిదివా! 360

గ ద్య ము

ఇదిశ్రీమన్మేఘాదక్షిణా మూర్తిశర్వరపాదపంకేనుహ బాధర

సరస చతుర్దిగ కవితా సామ్రాజ్యధురంధర

వాదెల్లపురుషోత్తమ కవివర

శర్మకంబగువాండ్రి

కృతాప్తావ్తక

గీత.

సంపూర్ణము.

- 2-0-0 వేమనూర్ క్రిరత్నాకరము (408: విద్వత్పద్యములను బొమ్మలుగల చరిత్రయు)
- 2-0-0 పురుషోత్తమవీరుడు (శబ్దప్రకృతి వికృతీయాపారకములఁ దెల్పుచుండును)
- 1-8-0 అద్భుతోత్తరరామానుజము (సహస్రముఖరావణవధ. అద్భుతకవిత్వముగలది.)
- 1-0-0 గురుభక్తిప్రభావము (ముద్దగుకథ, నీతులపుట్టి, కడుసులభక్తి లి ప్రబంధము)
- 0-12-0 కృష్ణానందీమాహాత్మ్యము (వింతయుపాఖ్యానములుచాలగలమనోహరప్రబంధము)
- 0-12-0 కురుంగేశ్వరచరిత్రము (చితకథ చక్కనికై లిగల యొకప్రబంధము)
- 0-12-0 చంద్రహాసచరిత్రము (10 అంకములనాటకము, పద్యగద్యాత్మకములుభక్తి లి)
- 0-12-0 ద్రౌపదీనస్తాపహరణము(భారతకథానాటకము, కీర్తనలుఁబద్యములురమ్యములు)
- 0-12-0 హిందుస్థానీ రామదాసచరిత్రము (తెలుగులిపి, అపూర్వనాటకము, చాలఁదేలిక)
- 0-10-0 ప్రసంగవచనహరిశ్చంద్రనాటకము (జాతీయములుగలది, కొత్తఅచ్చు)
- 0-8-0 ధార్మికోల్లాసిని (ఒక ధార్మికునివిల్లునుదచ్చరిత్రయు, లేలికకై లిపద్యకావ్యము)
- 0-8-0 ఆ.భీ.)కృతాష్టవక్రగీతలు (వేగాంతసారస్వతము, శ్లోకములునుగీతములును)
- 0-8-0 యాదవాద్రికోపాఖ్యానము (దీదీనాచార పెండ్లికథ, మిక్కిలిలేలికకై లి)
- 0-6-0 శ్రీనిలినాటిగునాటి హరికథ (జగత్సౌసిద్ధము, కొద్దిప్రతులేయున్నవి)
- 0-6-0 సోమేశ్వరీయము (వివిధవృత్తములు చిత్రకవిత్వముగల చాటుప్రబంధము)
- 0-6-0 మూషాగ్రధపురాణము (ఋషివాసునములకోముకథ, చిన్నప్రబంధము)
- 0-6-0 అద్భుతోత్తరరామానుజ తృతీయాశ్వాసము (1911 సం॥ B.. A టెప్టు)
- 0-6-0 వేమనయోగోద్రచరిత్రము (చిత్రపటములుగల తేటతెలుగు వచనకావ్యము)
- 0-5-0 అంకశ్లోత్పత్తి (700 యొక్కతెక్కలుగలది, బహుప్రసిద్ధమయినది.)
- 0-5-0 ప్రాచీనకవిత్వతెక్కల పుస్తకము (60 ఎడ్డామినేక్ష వేపుగలది)
- 0-3-0 అజ్ఞానశ్వాసిని (మాతాపితా)విగ్లానము, దేవతాపార్థినముంగలది)
- 0-3-0 పన్నుపురి రాజధాని భూగోళము (జిల్లాలయిమ్మవకు దర్శిలాది)
- 0-2-0 సౌఖ్యవిషయగుచ్ఛము (బహుప్రసిద్ధమైనసంగ్రహపు హైదీను)
- 0-2-0 చిన్నతెగతుల తెక్కల పుస్తకము (అంకశ్లోత్పత్తి 1 వ భాగము)
- 0-2-0 అక్షరభాగము (అక్షరములును గుణితమును వేముగరావీలైనది)
- 0-2-0 ముక్తికాంతామణీశతకము (పార్థవాశ్లోకములుమనోకోట్టలుగలపద్యములును)
- 0-2-0 సర్వమతభేదానుకూలకీర్తినావలి (చక్కనివింతములుగలది, కొత్తపద్ధతి)
- 0-1-0 కీర్తనలు, హరితులు, పాటలు (పాడుకొనుటకుఁ జాతాంతరములుంగలవు)
- 0-1-0 మనోహరసోమేశ్వరశతకము (108 పసందైననీపద్యములుగలది)
- 0-1-0 పూర్వగృహశతకము (రామానుజభారతాది గ్రంథాంశములు, చూచితీయాలెను)
- 0-1-0 బాద్రినాథు పట్టాభిషేకము (వివిధవృత్తవిసితము)

చిరునామ.

నాదెల్ల పురుషోత్తముఁడు.
విచిత్రపటము.

10939

